

**Adatok a Körös-Maros Nemzeti Park egyes, kiemelt jelentőségű élőhelyei
(Kis-Sárrét: Szó-rét és Ugrai-rét) lepkefaunájának ismeretéhez
(Lepidoptera)**

Sum Szabolcs

Abstract:

**Results of the Lepidoptera-fauna research in the surroundings of Biharugra settlement
(Eastern-Hungary - Kis-Sárrét: Szó-rét and Ugrai-rét - Körös-Maros National Park - 2008).**

In 2008 the author carried out a research on the lepidoptera fauna of Biharugra settlement and its surroundings' protected areas in Eastern-Hungary (Kis-Sárrét - Körös-Maros National Park). The examined habitats were mainly wet areas (marshy meadows, swamps). During the faunistical and nature conservation survey netting technique was used for day butterflies, and lamps or light traps for night moths. As a result 471 species had been recorded, including 16 protected butterflies and moths, such as *Lycaena thersamon* (Esper,1784), *Satyrium ilicis* (Esper,1779), *Lemonia dumi* (Linnaeus,1761), *Proserpinus proserpina* (Pallas,1772), *Phragmatiphila nexa* (Hübner,1808), or *Saragossa porosa kenderesiensis* (Kovács,1968). In addition, from faunistical point of view other interesting, non-protected species had also been detected, such as *Cupido alcetas* (Hoffmannsegg,1804), *Thecla betulae* (Linnaeus,1758), *Chelis maculosa* (Gerning,1780), *Apamea oblonga* (Haworth,1809), *Archanara algae* (Esper,1789), *Archanara dissoluta* (Treitschke,1825), *Archanara neurica* (Hübner,1808), *Sedina buettneri* (Hering,1858), or *Lacanobia splendens* (Hübner,1808).

Bevezetés

A Körös-Maros Nemzeti Parkban intenzívebb lepkészeti kutatásokat 2005 – a sztyeplepke (*Catopta thrips*) Natura 2000-es program keretében történő vizsgálatának kezdete – óta végzek. Miután a KMNPI működési területén 2007-ben sikeresen lezártam a nagy szikibagoly-lepke (*Gortyna borelii*), valamint tápnövénye, a sziki kocsord (*Peucedanum officinale*) állományainak felmérését, a nemzeti park igazgatóságának munkatársaival közösen áttekintettük a további együttműködés lehetőségeit. Megbeszéléseink során felvettem annak szükségességét, hogy természetvédelmi szempontok alapján kiválasztott fajok célzott kutatása mellett fordítsunk figyelmet azon területek komplexebb vizsgálatára is, melyek lepkefaunáját illetően még nem rendelkezünk átfogó ismeretekkel, adatokkal. Ennek megfelelően javaslatot tettem egy olyan, hosszabb távú program megkezdésére, amely szándékaim szerint elsősorban a Körös-Maros Nemzeti Park kiemelt jelentőségű, ám lepkészeti szempontból még nem kutatott részterületeinek felmérésére irányul.

A személyes egyeztetés során több lehetséges terepi helyszín is szóba került. Javaslataim elsősorban fás-erdős tájegységek kutatására irányultak, a KMNPI szakértői viszont a munka e szakaszában inkább füves területek, gyepek, továbbá vizes élőhelyek vizsgálatát tartották célravezetőnek, különös tekintettel a Biharugra és Körösnagyharsány környéki mocsárrétekre. A

felmérést ezért 2008-ban egy lepkészeti szempontból eddig kevésbé kutatott térségben, a nemzeti park Kis-Sárrét elnevezésű részterületén végeztem.

Amint azt utóbb a kutatás eredményei is teljes mértékben igazolták, e döntés helyesnek bizonyult, mivel a kiválasztott két mintaterület – a Sző-rét és az Ugrai-rét – természeti állapota révén kiváló élőhelyet biztosít számos, természetvédelmi szempontból érdekes, értékes lepkefaj számára. A rétek mikroklímája sajátos, növényzetük rendkívül gazdag, a káros emberi hatások pedig nem számottevőek. Ennél fogva – különös tekintettel az eltérő talajtípusokon kialakult növénytársulások diverzitására is – a térségben igen változatos lepkefauna található, sok ritka és/vagy védett fajjal, melyek nagy része a nem bolygatott lápok, mocsarak, nedves rétek természetes állapotának kiváló indikátora.

A 2008 májusa és 2008 novembere között végzett terepi vizsgálatok felülmúlták előzetes várakozásainkat, hiszen a személyes lámpázások, valamint a fénycsapda-adatok összesítésével 471 lepkefaj, ezen belül is 395 nagylepke (45 nappali és 350 éjjeli), illetőleg 76 molyfaj jelenlétét sikerült igazolni a mintavételi területekről, melyek közül 16 faj védett, 4 a Vörös Könyvben is szerepel, továbbá 1 – nevezetesen a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar rutila*) - közösségi jelentőségű állatfaj.

Fentiek alapján a felmérés álláspontom szerint nem csak alapkutatóként állta meg a helyét, hiszen faunisztikai szempontból ugyancsak figyelemre méltó adatsort eredményezett. A kijelölt mintaterületekről például csaknem az összes, országos szinten is jelentősnek mondható (jellemzően – bár nem kizárólag – *Phragmites australis*on fejlődő) nádi bagolylepke-faj előkerült, amit komoly fejleményként értékelek.

Kutatásomról a Körös-Maros Nemzeti Park számára részletesen kidolgozott, táblázatokkal, térképekkel és nagyszámú színes fotóval ellátott tanulmányt készítettem. Az alábbiakban e tanulmány legfontosabb elemeit, megállapításait, eredményeit kívánom bemutatni, kizárólag a leglényegesebb információkat érintve, összegzett és jelentősen rövidített formában. Fontosnak tartom továbbá kiemelni, hogy írásom számos formai és tartalmi elemében szándékosan nem követi a lepkészeti témájú dolgozatokra általában jellemző, tudományos megközelítést, hanem – a nemzeti park munkatásainak törekvéseit is figyelembe véve – sokkal inkább ismeretterjesztő jellegű.

Biharugra környékének természeti képe

Az 1990-ben létrehozott Biharugrai Tájvédelmi Körzet (amely ma már a Körös-Maros Nemzeti Park része) hosszú időn át nem tartozott a botanikailag alaposan feltárt vidékek közé. Az első adatok Kitaibel Pál nevéhez fűződnek, aki csak átutazóként végzett kutatásokat a térségben (Nagyszalonta, Sarkad, Gyula, Varsánd), s feljegyzéseiben mindössze néhány fontosabb növényt említ.

A 19. század végén Borbás Vince botanikus beutazta az Alföld déli részeit, és pontos leírást közölt a Nagy- és Kis-Sárrét akkori florisztikai állapotáról. Leírásai alapján Vésztfő, Szeghalom, Füzesgyarmat, Okány, valamint Komádi környékén nyomokban még fellelhetőek voltak az egykor hatalmas kiterjedésű nádasok, zombékosok, ingólápok, és mocsárrétek maradványai. A mai

nemzeti park területének északi határában a Sebes-Körös bal partján, a Kis-Sárrét belsejében egy-egy szigeten helyezkedett el Kót- és Iráz puszta. A négyezer holdat kitevő nádas és rétság csaknem eredeti állapotában volt látható, továbbá a Sebes-Körös „Tekerő” Sárrétjének vidékén is még igen sok, szinte megközelíthetetlen nádas és ingovány létezett.

A Sebes-Körös - Borbás Vincze által részletesen jellemzett – Sárrétjének természeti képe azonban a vízszabályozások után drasztikusan megváltozott. Az ősi medrek sokfelé kiszáradtak, a lápok, zombékosok, nádasok vízutánpótlása a legtöbb helyen megszűnt vagy jelentős mértékben apadt, minek következtében számos növényfaj került fel a „veszteségek” listájára (így például a mocsári aggófű, a csomorika, a nádi boglárka vagy a tőzgepáfrány). Ugyanakkor a Korhány, a Salamon-ér és a Fényes-ér lefolyástalan tavak sorát alakították ki (Sima-tó, Ludas-tó, Csík-tó, Kerek-tó, Füzes-tó, stb.), továbbá a mélyebb fekvésű területek között elszórva hátak, állandó jellegű magaslatok is létrejöttek (például: Simató-hát, Kánya-hát, Fényesér-hát), melyek jelentős mértékben hozzájárultak több értékes növényfaj fennmaradásához.

Régi térképeken még megtalálható az Ugrai-erdő is, melyet a Sebes-Körös rendszeresen előöntött vízzel. Az utolsó öreg tölgyeket innen a 20. század elején vágták ki. Az Ugra falutól északra elhelyezkedő „Rét” (Gonda-zug) - a mai Ugrai-rét - jelenlegi állapotához hasonlóan nádas, sásos, mocsaras rész volt, míg Ugrától nyugatra a Sima-tó („Si-mata”) kifli alakú ívének pusztai mocsara fogott közre jellegzetes magaslatot, zugot.

A 20. század első felének kutatói sem végeztek rendszeres flórakutatást a területen (noha például Boros Ádám, illetve Ubrizsy Gábor közöltek szórvány-adatokat Mezőgyánból vagy az Orosi-pusztáról). A Kis-Sárrét növényzetének feltérképezésében lényegi változást Kertész Éva tevékenysége hozott, aki az egykori tájvédelmi körzet védetté nyilvánítását előkészítő felmérések idején, 1986-ban kapcsolódott be a feltáró munkába, s kutatásainak eredményeit folyamatosan, részletes dolgozataiban adta közre. A Biharugra környékén előforduló védett növények listáját elsőként 1995-ös tanulmányában állította össze (figyelemmel az 1994-ben kiadott Flóra Adatbázisra is). Mint említettem, a szerző a térség botanikai feltárását az 1980-as évek közepén kezdte el, rendszeres, átfogó terepmunkát pedig 1989 és 2001 között végzett. Kertész Éva 1995-ben a Biharugrai Tájvédelmi Körzetből 16 védett növényfaj előfordulását jelezte. A korábban nem publikált növények közül azon fajokat minősítette jelentősnek, melyek a Körösök vidékére új adatot jelentettek (így például: *Cirsium brachycephalum*, *Iris spuria*, *Cephalanthera longifolia*, *Phlomis tuberosa*, *Plantago schwarzenbergiana*, *Aster punctatus*, *Inula helenium*, *Salvinia natans*, *Clematis integrifolia*, *Thalictrum minus*, *Trapa natans*, stb.). A leltárba vett edényes növényfajok száma jelenleg közel 500, ebből 68 regionálisan értékes és 17 védett növényfaj.

A 2008-ban lepkészeti kutatás alá vont terület növényföldrajzi szempontból a Tiszántúl (Crisicum) flórajárásába tartozik, növényzete a Sebes-Körösöz való közelségéből adódóan átmeneti jellegű. Szárazabb területei a Tiszántúl más vidékeihez hasonlóak; mocsarai, üdesztyeprétei a keleti határszélek biotópjáival - különösen a Beregi-sík rétjeivel és az Erdélyi-szigethegység (Bihar-hegység) lábánál található gyepekkel - mutatnak hasonlóságot. Ennek oka részben a bihari hegyek közelsége, valamint a Dél-Tiszántúl belső területeihez képest viszonylag humidabb klíma (évi 560-580 mm csapadék).

Megítélésem szerint napjainkban mind a Sző-rét, mind pedig az Ugrai-rét természeti állapota jó, az élőhelyek természetessége átlagon felüli. Külön pozitívum, miszerint a rétek, vizes élőhelyek együttes kiterjedése elég nagy ahhoz, hogy hosszútávon is meg tudja őrizni az itteni lepkefaunát. A védett területeket közvetlenül károsító hatásokat nem észleltem, az élőhelyek zavarásának mértéke összességében nem számottevő.

Ezzel együtt ugyanakkor meg kell jegyezmem, hogy a jelenlegi állapotokon valószínűleg lehetne még javítani. A védelemre érdemes gyepek, rétek elhelyezkedése ugyanis mozaikos, a biotópokat helyenként kisebb-nagyobb, művelés alatt álló parcellák választják el egymástól, melyeken főként kukorica és más takarmánynövények termesztése folyik. A térség természeti állapotának hosszú távú megőrzése, valamint az élőhelyek megfelelő kezelése véleményem szerint indokoltá tenné a mezőgazdasági tevékenység fokozatos megszüntetését, és a parcellák visszagyepesítését (illetőleg ezzel párhuzamosan a kizárólag kaszálóként történő hasznosítást). Ez vonatkozik a Bihari Madárvértől északi irányban található területre is, ahol a rétek közé beékelődve több ponton vannak degradált, gyomosodó, esetenként másodlagos növényzetű magaskórós-társulások, melyek természetvédelmi értéke jelenlegi állapotukban meglehetősen alacsony.

Amint már többször is utaltam rá, az Ugrai-rét és a Sző-rét lepkevilága kifejezetten gazdag, s biztos vagyok abban, hogy az eddig kimutatott fajok száma újabb vizsgálatok nyomán a jövőben még tovább gyarapodhat. A kutatás alá vont területek különleges lepkefaunájának kialakulása (fennmaradása) álláspontom szerint leginkább az alábbi tényezők együttes hatásának tudható be:

1. A megfelelő (helyenként csaknem háborítatlan) természeti viszonyok számos, higrofil élőhelyekhez kötődő és természetvédelmi szempontból is jelentős lepkefajnak nyújtanak életteret. A nedves biotópokra jellemző fajok gazdagságát nem csak az értékes lágyszárú növényzet és ideális mikroklíma, hanem a lepkék fejlődése szempontjából fontos fafajok is biztosítják.

2. A helyenként lápos jelleget mutató mocsárrétek közvetlen környezetében más karakterű élőhelyek is vannak, így például löszön kialakult sztyeprétek, szikes rétek és sziki magaskórósok, valamint keményfa-, illetve fűz és nyár ligeterdő-foltok, továbbá kissé távolabb tölgyesek. A növényzet gazdagsága természetesen a Biharugra környékén található biotópok lepkefaunájának változatosságára is igen pozitív hatással van (ezt erősíti, hogy meglepően sok olyan lepke került elő a kutatás során, melyek tipikusan szikesekre vagy löszgyepekre jellemzőek, illetőleg számos tölgyfogyasztó fajt is regisztráltam).

3. A keleti határszélen jellemző, s Biharugra környékén is jól érzékelhető az úgynevezett „bihari hatás”, amely a romániai Bihar-hegység (Erdélyi-szigethegység) közelségéből adódik. Ennek eredményeképpen több olyan lepkefaj is megtalálható a térségben (állandó vagy időszakos jelleggel), melyek egyébként szinte bizonyosan hiányoznának ezekről az alföldi élőhelyekről.

4. Mivel a védett területek viszonylag nehezen megközelíthetőek, s távol esnek az intenzív gépjármű-forgalomtól, valamint az ipari létesítményektől, ezért a lepkék élőhelyeit nem érik közvetlenül olyan káros hatások, melyek a lepkefauna visszafordíthatatlan szegényedését eredményeznék.

A lepke-faunisztikai kutatások előzményei Biharugra környékén

A 19. századból, valamint a 20. század első feléből Biharugra lepkefaunájának kutatására nézve nincsenek biztos, egyértelműnek tekinthető adataink. Gyűjtők tevékenységéről fennmaradt írásos emlékek nyomán – teljes bizonyosság hiányában - mindössze valószínűsíteni lehet, hogy egyes lepkészek megfordultak (vagy megfordulhattak) Biharugra szűkebb, illetve tágabb környékén. Az alábbiakban igyekszem röviden felsorolni mindazokat a lepidopterológus szakembereket, akik - dolgozatom témája szempontjából releváns - gyűjtéseket végeztek ebben az országrészben.

A 19. század egyik legkiválóbb magyar lepkésze, *Kindermann Albert* (és fia) számos alkalommal gyűjtött lepkéket a mai Dél- és Kelet-Magyarország vidékein. Idősebb *Kindermann* meglehetősen nagy érdeklődést tanúsított bizonyos alföldi régiók iránt, többször járt például Bács megyében (Futtak). Amikor egészségi állapota megromlott, teendőinek nagy részét fia, *ifjabb Kindermann Albert* vette át.

A magyar lepkészet történetének egyik legjelesebb személyisége, *Frivaldszky Imre* 1820 környékén több alkalommal is ellátogatott az Alföldre (1820-ban nyári szünidejét egyébként Mehádián töltötte, majd 1822-ben és 1829-ben ismét huzamosabb ideig tartózkodott ott). Később, 1840-ben *Vajda Péterrel* bejárta a Tisza vidékét, a Hortobágyot és a Berettyó mellékét.

A dél-magyarországi lepkészet ugyancsak említést érdemlő alakja *Mocsáry Sándor* (1841-1915), a Magyar Nemzeti Múzeum állatári osztályának munkatársa, aki éveket szentelt Bihar megye lepkefaunájának kutatására. Eleinte csak Nagyvárad környékén tevékenykedett, ám később több alkalommal bejárta a Körösök völgyét is. Hasonlóan jelentős kutatómunka fűződik *Szalkay Gyula* tanár nevéhez, aki 1874-ben megalakította a Dél-Magyarországi Természettudományi Társulatot, melynek keretében nem csak ő, de több más szakember, így például *Szmolay Vilmos*, *Merkel Ede* és *Gergely Ede* is lepkészték.

Az 1900-as évek elején Gyulán és Kétegyházában gyűjtött lepkéket *Simonkai Lajos* aradi származású gimnáziumi tanár, aki leginkább nappali fajokkal foglalkozott. Feltételezhető, hogy gyűjtőútjai a keleti határszél régióit is érintették. E helyütt említtem továbbá báró *Lipthay Bélát*, aki az 1930-as évek első felében Dobozon és környékén végzett alkalmanként nappali gyűjtéseket.

Fentiekén kívül fontos még megemlíteni *Kovács Lajos* tevékenységét, aki előszeretettel kutatott az Alföld egyes - időnként távoli - régióiban. A magyarországi nagylepkékről és elterjedésükről publikált dolgozataiban (KOVÁCS,1953,1956) Békés megyéből összesen 136, Csongrád megyéből pedig 163 nagylepke-fajt mutatott ki. Adatai alapján valószínűsíthető, hogy valaha ő is megfordult Biharugra környékén.

Ez idő szerint – leszámítva természetesen a dolgozatom tárgyát képező 2008. évi kutatást - Biharugra térségében végzett lepkészeti megfigyelésekről dokumentált és ennél fogva kutatható ismeretek mindössze egyetlen személytől, a szegedi illetőségű *Kovács Sándor Tibortól* állnak rendelkezésre, aki 1982 és 1997 között hét tanulmányt írt a Dél-Tiszántúlon végzett lepkészeti felméréseinek eredményeiről. Nagyonbízott saját erőből, valamint időnként megbízások alapján kutatta lakóhelye, Szeged, valamint Békés, illetve Csongrád megye nagylepke-faunáját, továbbá

számos, addig még nem vizsgált védett területet. Nevéhez egyebek mellett olyan fajok kimutatása köthető, mint a *Catopta thrips* (Hübner,1808) a Pitvarosi-puszták Tájvédelmi Körzet területéről (amely ma a Körös-Maros Nemzeti Park része), valamint a *Noctua haywardi* (Tams,1926) és a *Noctua interjecta* (Hübner,1803) bagolylepkek első hazai adatainak publikálása. Kovács Sándor Tibor fentiekén kívül dolgozatot írt egyik legjelentősebb (ám korábbi élőhelyein már hosszú ideje nem látott) lepkefajunk, a *Chondrosoma fiduciarium* (Anker,1854) ásothalmi előfordulásáról, továbbá fontos eredményei vannak a *Gortnya borelii* (Pierret,1837) dél-magyarországi kutatásának megkezdését, valamint a faj fejlődésmenetének kutatását illetően. Kovács Sándor Tibor határozta meg nagy precizitással 1982 óta a MÉM Növényvédelmi és Agrokémiai Központja által fenntartott, míg 1985-től kezdődően a Dobozon és Sarkadremetén működtetett fénycsapdák anyagát is. Vizsgálatai során a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság működési területéről összesen 572 nagylepkefaj mutatott ki, melyek közül 514 volt éjszakai faj.

Kovács Sándor Tibor az alábbi dolgozataiban ismertetett (rész)adatokat Biharugra környékének lepkefaunájáról:

1. Rövid értékelés a Kiskunsági- és a Körös-Maros Nemzeti Park területén 1992-93-ban tett lepkészeti vizsgálatok eredményéről (1993)

A szerző e dolgozatában 92 bagolylepke-faj előfordulását említi Biharugráról.

2. A Körös-Maros Nemzeti Park nagylepke-együttese, különös tekintettel a térség bagolylepke állományára (1993)

A szerző elemzése 96 bagolylepke-faj jelenlétére vonatkozóan tartalmaz adatokat a biharugrai térségből.

3. Szövőlepkék, szenderek és araszolólepkék a Körös-Maros régiójának tájvédelmi körzeteiben (1994)

Kovács Sándor Tibor e munkájában 21 lepkefaj Biharugra környéki előfordulását ismerteti.

4. Lepkészeti vizsgálatok a Körös-Maros Nemzeti Park tájvédelmi körzeteiben (1996)

A szerző ebben a tanulmányában 115 lepkefaj regisztrálásáról számol be.

Összegzésként elmondható tehát, hogy Kovács Sándor Tibor elsőként publikált adatokat Biharugra környékének nagylepke-faunájáról. Érdemei ebben a vonatkozásban megkérdőjelezhetetlenek, még akkor is, ha kifejezetten a biharugrai térség lepkefaunájának kikutatására irányuló, célzott felméréseket nem folytatott (mint ahogyan 2008-ig senki más sem), s biharugrai adatai mindig komplexebb, több tájegységet egyszerre érintő mintavételek eredményei voltak.

Kutatási elvek és módszerek

Lepkészeti felmérésem elsődleges helyszínéül - a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság munkatársaival közösen - az Ugrai-rétet (Biharugra), valamint a Sző-rétet (Körösnagyharsány) jelöltük meg. E két terület egymással szomszédos, természeti állapotuk általában véve jó (a környező mezőgazdasági tevékenység hatásainak érvényesülése szempontjából az Ugrai-rét helyzete előnyösebb, a Sző-rété pedig ehhez képest talán kissé kedvezőtlenebb).

Tevékenységem egyik fő kiindulópontjaként határoztam meg, hogy a vizsgálat évében folyamatos mintavételek útján, azaz megfelelő rendszerességgel kapjunk adatokat a térség lepkevilágáról, úgy, hogy valamennyi aspektusból legyenek információink. Ennek keretében tíz alkalommal került sor személyes lámpázásra, tizenegy alkalommal nappali terepbejárásra, a fénycsapdás gyűjtések száma pedig összesen huszonkettő volt. Mindez havonta átlagosan három mintavételt jelentett.

Az érintett területeken több mintavételi pontot jelöltem ki, törekedve arra, hogy ezek között mindenképpen legyenek állandó gyűjtőhelyek, hiszen ez lényeges információ lehet (főleg az adatok összehasonlíthatósága vagy tendenciózus értékelése kapcsán), ha a jövőben bármikor újabb felmérésre kerülne sor. Ezen kívül lényegesnek tartottam, hogy a kutatás esetleg kiválasztott helyszínekre ugyancsak kiterjedjen, hiszen minél többféle élőhely-típust tudunk vizsgálat alá vonni, az eredmény (fajösszetétel) is annál kedvezőbb lehet.

Terepi munkámat háromféle módszerrel végeztem, az alábbiak szerint.

1. Személyes lámpázás

A lámpázás az éjjeli lepkék kutatására alkalmazott legelterjedtebb és leghatékonyabb eljárás. Lényege, hogy egy nagyméretű, fehér vászon elé erős fényű lámpát helyezünk, a fényre érkező lepkék pedig általában megülnek a kifeszített textílián, ahol könnyebben határozhatóak.

Mintavételeim alkalmával a lepedő mindkét oldalára kihelyeztem, 160 W-os HMLI - típusú, közvetlenül a hálózati áramról üzemeltethető izzókat használtam. Ezen kívül – a hatékonyság növelése érdekében - ezt a megoldás legtöbbször kiegészítettem egy-egy „kék” fényű, 8 W-os, hordozható akkumulátorral működtethető UV-fénycsóval is.

A lámpázás során a fényre érkező fajokat feljegyeztem, továbbá az általam jelentősebbnek ítélt lepkék közül egyet-egyet megfogtam és bizonyító példányként, lelőhely-cédulával ellátva jól záró múzeumi dobozban helyeztem el.

A személyes lámpázás előnye, hogy a lepedő – terepviszonyoktól is függően - szinte bárhol felállítható, ami lehetőséget biztosít a lehető legtöbb, egyénileg kiválasztott helyszínen történő mintavételre.

2. Fénycsapdázás

Amennyiben egy mintavételi terület heterocera-állományát hatékonyan és eredményesen kívánjuk felmérni, úgy megítélésem szerint a fénycsapda alkalmazása – természetesen megfelelően ellenőrzött körülmények között és indokolt intenzitással - csaknem minden esetben elengedhetetlen, különösen akkor, ha a vizsgált élőhely(ek) lepkefaunáját érintő alapkutatásról van szó. Vizsgálataim során kétféle fénycsapdázási megoldást alkalmaztam, az alábbiak szerint.

2.1. Telepített fénycsapda

A telepített fénycsapda fix, azaz előre meghatározott terepponton felállított, félautomata gyűjtőeszköz. A kutatással érintett területen egy ilyen szerkezet működött, mégpedig a Biharugrai Madárvárta kertjében. Ezt a csapdát magam gyártattam le, biztosítottam az üzemeltetéséhez szükséges valamennyi alkatrészt és felszerelést, felügyeletével és kezelésével pedig a létesítmény fenntartóját bíztam meg, aki készséggel állt rendelkezésemre.

A telepített fénycsapda működtetésére legjellemzőbben heti 1-5 alkalommal, és általában időjárási viszonyoktól függetlenül kerül sor (noha természetesen sokkal hatékonyabb kedvező időjárási körülmények között bekapcsolni a lámpát). A mintavételből származó anyag speciális dobozokba kerül, a gyűjtés időpontját jelölő cédulával együtt.

A telepített fénycsapda a kutatás eredményessége szempontjából kiemelt jelentőségű volt, hiszen az adatok igen nagy részét ez az eszköz biztosította.

2.2. Hordozható fénycsapda

A hordozható fénycsapda alkalmazása leggyakrabban a személyes lámpázást kiegészítő mintavételi eljárás. Előnye egyrészt az, hogy gyakorlatilag bárhol felállítható, másrészt pedig, hogy ha nem feltétlenül indokolt, úgy nem szükséges vegyszerrel ellátni, így a lepkék meghatározásukat követően szabadon engedhetők.

Személyes lámpázásaim, illetőleg terepi vizsgálataim során minden esetben alkalmaztam hordozható fénycsapdákat, jellemzően 3-4 darabot. A hordozható fénycsapda használata azért is előnyös, mert ha a határozáshoz a helyszínen nem áll rendelkezésre elég idő, akkor az eszköz által gyűjtött anyag dobozokban elhelyezhető és később bármikor vizsgálható.

3. Lepkehálós módszer

A nappali fajok vizsgálatát – amennyiben indokoltnak tartottam – lepkéháló segítségével végeztem. Általános célú felmérés során a lepkék elfogása – megfelelő fajismerettel – csak igen ritkán indokolt, míg jelölés-visszafogás esetében szükségszerű. Mivel a biharugrai mintavételi területek nappalilepke-faunája nem különösebben gazdag, ezért hálóval lepkéket csak kivételesen fogtam el.

A lepkéháló kiegészítő eszközként mindamellert az éjszakai lámpázás során is hatékonyan alkalmazható olyan fajok meghatározásához, melyek mozgékonyak, és/vagy nem szívesen tartózkodnak hosszabb ideig a fényforrás közvetlen közelében.

A kutatás során kimutatott lepkefajok listája

Az alábbi felsorolásban szerepelnek azok a lepkefajok, amelyeket a kijelölt kutatási területekről 2008-ban sikerült kimutatnom. Csak felsorolás szintjén említem mindazon fajokat, amelyekhez nem kívánok különösebb kiegészítést tenni (például azért, mert általában véve gyakoriak, vagy az ilyen – nedves, mocsaras/lápos - élőhelyeken tipikusnak tekinthetők). A természetvédelmi, illetőleg egyéb más okból általam jelentősnek ítélt lepkéket azonban a listát követően rövidebb szöveges leírással is bemutatom.

MACROLEPIDOPTERA (NAGYLEPKÉK)

DIURNA – NAPPALI LEPKÉK

Hesperoidea

Hesperiidae

Pyrginae

Erynnis tages (Linnaeus, 1758)

Pyrgus malvae (Linnaeus, 1758)

Carcharodus alceae (Esper, 1780)

Papilionoidea

Papilionidae

Papilioninae

Papilio machaon Linnaeus, 1758

Iphiclides podalirius (Linnaeus, 1758)

Pieridae

Dismorphiinae

Leptidea sinapis (Linnaeus, 1758)

Coliadinae

Colias croceus (Fourcroy, 1785)

Colias hyale (Linnaeus, 1758)

Colias erate (Esper, 1805)

Pierinae

Aporia crataegi (Linnaeus, 1758)

Pieris brassicae (Linnaeus, 1758)

Pieris rapae (Linnaeus, 1758)

Pieris napi (Linnaeus, 1758)

Lycaenidae
Hamearinae

Hamearis lucina (Linnaeus, 1758)

Theclinae

Thecla betulae (Linnaeus, 1758)

Satyrium pruni (Linnaeus, 1758)

Satyrium ilicis (Esper, 1779)

Callophrys rubi (Linnaeus, 1758)

Lycaeninae

Lycaena phlaeas (Linnaeus, 1761)

Lycaena dispar rutila (Werneburg, 1864)

Lycaena tityrus (Poda, 1761)

Lycaena thersamon (Esper, 1784)

Polyommatae

Cupido argiades (Pallas, 1771)

Cupido alcetas (Hoffmannsegg, 1804)

Celastrina argiolus (Linnaeus, 1758)

Plebeius argus (Linnaeus, 1758)

Polyommatus semiargus (Rottemburg, 1775)

Polyommatus icarus (Rottemburg, 1775)

Nymphalidae

Apaturinae

Apatura ilia ([Denis & Schiffermüller], 1775)

Nymphalinae

Melitaea cinxia (Linnaeus, 1758)

Melitaea phoebe ([Denis & Schiffermüller], 1775)

Polygonia c-album (Linnaeus, 1758)

Nymphalis polychloros (Linnaeus, 1758)

Inachis io (Linnaeus, 1758)

Vanessa atalanta (Linnaeus, 1758)

Vanessa cardui (Linnaeus, 1758)

Heliconiinae

Issoria lathonia (Linnaeus, 1758)
Boloria selene ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Boloria euphrosyne (Linnaeus, 1758)
Boloria dia (Linnaeus, 1767)

Satyrinae

Coenonympha pamphilus (Linnaeus, 1758)
Coenonympha arcania (Linnaeus, 1761)
Maniola jurtina (Linnaeus, 1758)
Aphantopus hyperantus (Linnaeus, 1758)
Melanargia galathea (Linnaeus, 1758)

HETEROCERA – ÉJJELI LEPKÉK

Lasiocampoidea

Lasiocampidae

Malacosoma neustria (Linnaeus, 1758)
Trichiura crataegi (Linnaeus, 1758)
Lasiocampa quercus (Linnaeus, 1758)
Lasiocampa trifolii ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Macrothylacia rubi (Linnaeus, 1758)
Euthrix potatoria (Linnaeus, 1758)
Phyllodesma tremulifolia (Hübner, 1810)
Gastropacha quercifolia (Linnaeus, 1758)
Gastropacha populifolia ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Odonestis pruni (Linnaeus, 1758)

Bombycoidea

Lemoniidae

Lemonia dumii (Linnaeus, 1761)

Sphingidae

Sphinginae

Agrilus convolvuli (Linnaeus, 1758)
Sphinx ligustri (Linnaeus, 1758)
Smerinthus ocellata (Linnaeus, 1758)
Mimas tiliae (Linnaeus, 1758)
Laothoe populi (Linnaeus, 1758)

Macroglossinae

- Macroglossum stellatarum* (Linnaeus, 1758)
- Proserpinus proserpina* (Pallas, 1772)
- Hyles livornica* (Esper, 1779)
- Hyles galii* (Rottemburg, 1775)
- Hyles euphorbiae* (Linnaeus, 1758)
- Deilephila elpenor* (Linnaeus, 1758)
- Deilephila porcellus* (Linnaeus, 1758)

Drepanoidea

Drepanidae

- Thyatira batis* (Linnaeus, 1758)
- Habrosyne pyritoides* (Hufnagel, 1766)
- Tethea ocularis* (Linnaeus, 1767)
- Tethea or* ([Denis & Schiffermüller], 1775)
- Polyphoca ridens* (Fabricius, 1787)

Thyatiridae

- Watsonalla binaria* (Hufnagel, 1767)
- Drepana falcataria* (Linnaeus, 1758)
- Drepana curvatula* (Borkhausen, 1790)
- Cilix glaucata* (Scopoli, 1763)

Geometroidea

Geometridae

Oenochrominae

- Alsophila aescularia* ([Denis & Schiffermüller], 1775)

Geometrinae

- Chlorissa pulmentaria* (Zeller, 1849)
- Thalera fimbrialis* (Scopoli, 1763)
- Jodis lactearia* (Linnaeus, 1758)

Sterrhinae

- Cyclophora annularia* (Fabricius, 1775)
- Cyclophora porata* (Linnaeus, 1767)
- Cyclophora punctaria* (Linnaeus, 1758)
- Cyclophora linearia* (Hübner, 1799)
- Scopula immorata* (Linnaeus, 1758)
- Scopula virgulata* ([Denis & Schiffermüller], 1775)

Scopula ornata (Scopoli, 1763)
Scopula rubiginata (Hufnagel, 1767)
Scopula marginepunctata (Goeze, 1781)
Scopula floslactata (Haworth, 1809)
Idaea ochrata (Scopoli, 1763)
Idaea muricata (Hufnagel, 1767)
Idaea rusticata ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Idaea humiliata (Hufnagel, 1767)
Idaea aversata (Linnaeus, 1758)
Idaea deversaria (Herrich-Schäffer, 1847)

Larentiinae

Cataclysmes riguada (Hübner, 1813)
Phibalapteryx virgata (Hufnagel, 1767)
Scotopteryx luridata (Hufnagel, 1767)
Orthonama obstipata (Fabricius, 1794)
Orthonama vittata (Borkhausen, 1794)
Xanthorhoe biriviata (Borkhausen, 1794)
Xanthorhoe designata (Hufnagel, 1767)
Xanthorhoe spadicearia ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Xanthorhoe ferrugata (Clerck, 1759)
Xanthorhoe fluctuata (Linnaeus, 1758)
Catarhoe rubidata ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Catarhoe cuculata (Hufnagel, 1767)
Epirrhoe alternata (Müller, 1764)
Costaconvexa polygrammata (Borkhausen, 1794)
Camptogramma bilineata (Linnaeus, 1758)
Mesoleuca albicillata (Linnaeus, 1758)
Pelurga comitata (Linnaeus, 1758)
Cosmorhoe ocellata (Linnaeus, 1758)
Colostygia pectinataria (Knoch, 1781)
Melanthia procellata ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Philereme vetulata ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Operophtera brumata (Linnaeus, 1758)
Perizoma alchemillata (Linnaeus, 1758)
Perizoma lugdunaria (Herrich-Schäffer, 1855)
Eupithecia centaureata ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Chloroclystis v-ata (Haworth, 1809)
Aplocera plagiata (Linnaeus, 1758)
Lithostege griseata ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Lithostege farinata (Hufnagel, 1767)
Hydrelia flammeolaria (Hufnagel, 1767)

Ennominae

Lomaspilis marginata (Linnaeus, 1758)
Heliomata glarearia ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Macaria notata (Linnaeus, 1758)
Macaria alternata ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Macaria artesiaria ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Chiasmia clathrata (Linnaeus, 1758)
Ennomos autumnaria (Werneburg, 1859)
Colotois pennaria (Linnaeus, 1761)
Ourapteryx sambucaria (Linnaeus, 1758)
Angerona prunaria (Linnaeus, 1758)
Biston betularia (Linnaeus, 1758)
Scotis selenaria ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Ectropis crepuscularia ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Ematurga atomaria (Linnaeus, 1758)

Noctuoidea

Notodontidae

Notodontinae

Cerura vinula (Linnaeus, 1758)
Cerura erminea (Esper, 1783)
Furcula furcula (Clerck, 1759)
Furcula bifida (Brahm, 1787)
Notodonta dromedarius (Linnaeus, 1758)
Notodonta ziczac (Linnaeus, 1758)
Notodonta tritophus ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Drymonia querna ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Harpyia milhauseri (Fabricius, 1775)
Pheosia tremula (Clerck, 1759)
Pterostoma palpina (Clerck, 1759)
Ptilodon capucina (Linnaeus, 1758)
Ptilodon cucullina ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Spatalia argentina ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Clostera anachoreta ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Clostera curtula (Linnaeus, 1758)
Clostera anastomosis (Linnaeus, 1758)
Clostera pigra (Hufnagel, 1766)

Lymantriidae

Penthopthera morio (Linnaeus, 1767)
Orgyia antiqua (Linnaeus, 1758)
Laelia coenosa (Hübner, 1808)
Arctornis l-nigrum (Müller, 1764)
Leucoma salicis (Linnaeus, 1758)

Lymantria dispar (Linnaeus, 1758)
Euproctis chrysorrhoea (Linnaeus, 1758)
Euproctis similis (Fuessly, 1775)

Arctiidae
Lithosiinae

Thumatha senex (Hübner, 1808)
Miltochrista miniata (Forster, 1771)
Lithosia quadra (Linnaeus, 1758)
Eilema griseola (Hübner, 1803)
Eilema lutarella (Linnaeus, 1758)
Eilema lurideola (Zincken, 1817)
Eilema complana (Linnaeus, 1758)
Pelosia muscerda (Hufnagel, 1766)
Pelosia obtusa (Herrich-Schäffer, 1847)

Arctiinae

Chelis maculosa (Gerning, 1780)
Phragmatobia fuliginosa (Linnaeus, 1758)
Spilosoma lutea (Hufnagel, 1766)
Spilosoma urticae (Esper, 1789)
Spilosoma lubricipeda (Linnaeus, 1758)
Diaphora mendica (Clerck, 1759)
Diacrisia sannio (Linnaeus, 1758)
Arctia caja (Linnaeus, 1758)
Arctia villica (Linnaeus, 1758)

Nolidae

Meganola togatulis (Hübner, 1798)
Meganola strigula ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Meganola albula ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Nola cucullatella (Linnaeus, 1758)
Nola cicatricalis (Treitschke, 1835)
Nola aerugula (Hübner, 1793)
Nola chlamitulalis (Hübner, 1813)

Noctuidae
Herminiinae

Simplicia rectalis (Eversmann, 1842)
Trisateles emortalis ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Paracolax tristalis (Fabricius, 1794)
Macrochilo cribrumalis (Hübner, 1793)
Herminia tarsicrinalis (Knoch, 1782)

Herminia grisealis ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Polypogon tentacularia (Linnaeus, 1758)
Pechipogo strigilata (Linnaeus, 1758)
Zanclognatha lunalis (Scopoli, 1763)
Zanclognatha tarsipennalis (Treitschke, 1835)

Rivulinae

Rivula sericealis (Scopoli, 1763)
Parascotia fuliginaria (Linnaeus, 1761)
Colobochyla salicalis ([Denis & Schiffermüller], 1775)

Hypenodinae

Schrankia costastrigalis (Stephens, 1834)
Schrankia taenialis (Hübner, 1809)

Hypeninae

Hypena proboscidalis (Linnaeus, 1758)
Phytometra viridaria (Clerck, 1759)

Catocalinae

Scoliopteryx libatrix (Linnaeus, 1758)
Calyptra thalictri (Borkhausen, 1790)
Catocala nupta (Linnaeus, 1767)
Catocala elocata (Esper, 1787)
Catocala puerpera (Giorna, 1791)
Catocala electa (Vieweg, 1790)
Catocala fulminea (Scopoli, 1763)
Dysgonia algira (Linnaeus, 1767)
Aedia funesta (Esper, 1786)
Tyta luctuosa ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Callistege mi (Clerck, 1759)
Euclidia glyphica (Linnaeus, 1758)
Laspeyria flexula ([Denis & Schiffermüller], 1775)

Sarrothripinae

Nycteola revayana (Scopoli, 1772)
Nycteola degenerana (Hübner, 1799)
Nycteola asiatica (Krulikovsky, 1904)

Chloephorinae

Earias clorana (Linnaeus, 1761)
Earias vernana (Fabricius, 1787)

Pantheinae

Colocasia coryli (Linnaeus, 1758)

Dilobinae

Diloba caeruleocephala (Linnaeus, 1758)

Acronictinae

Moma alpium (Osbeck, 1778)
Acronicta cuspis (Hübner, 1813)
Acronicta psi (Linnaeus, 1758)
Acronicta aceris (Linnaeus, 1758)
Acronicta megacephala ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Acronicta strigosa ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Acronicta auricoma ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Acronicta euphorbiae ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Acronicta rumicis (Linnaeus, 1758)
Simyra albovenosa (Goeze, 1781)

Bryophilinae

Cryphia receptricula (Hübner, 1803)
Cryphia fraudatricula (Hübner, 1803)
Cryphia algae (Fabricius, 1775)
Cryphia raptricula ([Denis & Schiffermüller], 1775)

Acontiinae

Emmelia trabealis (Scopoli, 1763)
Acontia lucida (Hufnagel, 1766)
Protodeltote pygarga (Hufnagel, 1766)
Deltote deceptoris (Scopoli, 1763)
Deltote bankiana (Fabricius, 1775)
Deltote uncula (Clerck, 1759)
Pseudeustrotia candidula ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Eublemma purpurina ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Eublemma amoena (Hübner, 1803)

Plusiinae

Diachrysia chrysitis (Linnaeus, 1758)
Macdunnoughia confusa (Stephens, 1850)
Plusia festucae (Linnaeus, 1758)
Autographa gamma (Linnaeus, 1758)
Abrostola asclepiadis ([Denis & Schiffermüller], 1775)

Cuculliinae

Cucullia fraudatrix (Eversmann, 1837)
Cucullia lactucae ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Cucullia umbratica (Linnaeus, 1758)
Cucullia chamomillae ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Cucullia tanacetii ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Cucullia asteris ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Shargacucullia lychnitis (Rambur, 1833)
Shargacucullia verbasci (Linnaeus, 1758)
Calophasia lunula (Hufnagel, 1766)

Amphipyridae

Amphipyra pyramidea (Linnaeus, 1758)
Amphipyra tragopoginis (Clerck, 1759)
Amphipyra livida ([Denis & Schiffermüller], 1775)

Heliothinae

Schinia scutosa ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Heliothis viriplaca (Hufnagel, 1766)
Heliothis maritima (Draudt, 1938)
Heliothis peltigera ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Helicoverpa armigera (Hübner, 1808)
Pyrrhia umbra (Hufnagel, 1766)

Ipimorphinae

Elaphria venustula (Hübner, 1790)
Caradrina morpheus (Hufnagel, 1766)
Paradrina clavipalpis (Scopoli, 1763)
Hoplodrina octogenaria (Goeze, 1781)
Hoplodrina ambigua ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Charanyca trigrammica (Hufnagel, 1766)
Chilodes maritima (Tauscher, 1806)
Athetis gluteosa (Treitschke, 1835)
Athetis furvula (Hübner, 1808)
Proxenus lepigone (Möschler, 1860)
Dypterygia scabriuscula (Linnaeus, 1758)
Rusina ferruginea (Esper, 1785)
Polyphaenis viridis (Villers, 1789)

Thalpophila matura (Hufnagel, 1766)
Trachea atriplicis (Linnaeus, 1758)
Euplexia lucipara (Linnaeus, 1758)
Phlogophora meticulosa (Linnaeus, 1758)
Actinotia polyodon (Clerck, 1759)
Chloantha hyperici ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Eucarta amethystina (Hübner, 1803)
Eucarta virgo (Treitschke, 1835)
Ipimorpha retusa (Linnaeus, 1761)
Ipimorpha subtusa ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Parastichtis ypsillon ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Cosmia pyralina ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Cosmia trapezina (Linnaeus, 1758)
Apamea monoglypha (Hufnagel, 1766)
Apamea anceps ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Apamea sordens (Hufnagel, 1766)
Apamea scolopacina (Esper, 1788)
Apamea ophiogramma (Esper, 1794)
Apamea oblonga (Haworth, 1809)
Eremobina pabulatricula (Brahm, 1791)
Oligia versicolor (Borkhausen, 1792)
Oligia latruncula ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Mesoligia furuncula ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Mesapamea secalis (Linnaeus, 1758)
Mesapamea didyma (Esper, 1788)
Rhizedra lutosa (Hübner, 1803)
Hydraecia micacea (Esper, 1789)
Gortyna flavago ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Gortyna borelii (Pierret, 1837)¹
Celaena leucostigma (Hübner, 1808)
Nonagria typhae (Thunberg, 1784)
Phragmatiphila nexa (Hübner, 1808)
Archanara geminipuncta (Haworth, 1809)
Archanara neurica (Hübner, 1808)
Archanara dissoluta (Treitschke, 1825)
Archanara sparganii (Esper, 1790)
Archanara algae (Esper, 1789)
Sedina buettneri (E. Hering, 1858)
Chortodes extrema (Hübner, 1809)
Chortodes fluxa (Hübner, 1809)
Chortodes pygmina (Haworth, 1809)

Hadeninae

Hadula dianthi hungarica (Wagner, 1930)

¹ Noha a faj a 2008-as kutatás során nem került elő, ám jelenlétét 2007-ben végzett felméréseim során a környező gyepekben sikerült bizonyítani.

Hadula trifolii (Hufnagel, 1766)
Lacanobia thalassina (Hufnagel, 1766)
Lacanobia contigua ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Lacanobia suasa ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Lacanobia oleracea (Linnaeus, 1758)
Lacanobia splendens (Hübner, 1808)
Melanchra persicariae (Linnaeus, 1761)
Hada plebeja (Linnaeus, 1761)
Mamestra brassicae (Linnaeus, 1758)
Saragossa porosa kenderesiensis (Kovács, 1968)
Conisania luteago ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Hadena compta ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Hadena confusa (Hufnagel, 1766)
Hadena perplexa ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Tholera cespitis ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Tholera decimalis (Poda, 1761)
Mythimna turca (Linnaeus, 1761)
Mythimna pudorina ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Mythimna conigera ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Mythimna pallens (Linnaeus, 1758)
Mythimna impura (Hübner, 1808)
Mythimna straminea (Treitschke, 1825)
Mythimna vitellina (Hübner, 1808)
Mythimna unipuncta (Haworth, 1809)
Mythimna albipuncta ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Mythimna ferrago (Fabricius, 1787)
Mythimna l-album (Linnaeus, 1767)
Leucania obsoleta (Hübner, 1803)
Senta flammea (Curtis, 1828)
Orthosia incerta (Hufnagel, 1766)
Orthosia gothica (Linnaeus, 1758)
Orthosia munda ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Xanthia togata (Esper, 1788)
Xanthia gilvago ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Xanthia ocellaris (Borkhausen, 1792)
Agrochola nitida ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Agrochola helvola (Linnaeus, 1758)
Agrochola lota (Clerck, 1759)
Agrochola macilenta (Hübner, 1809)
Agrochola laevis (Hübner, 1803)
Conistra vaccinii (Linnaeus, 1761)
Conistra rubiginosa (Scopoli, 1763)
Conistra erythrocephala ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Egira conspicularis (Linnaeus, 1758)
Ammoconia caecimacula ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Aporophyla lutulenta ([Denis & Schiffermüller], 1775)

Noctuinae

- Axylia putris* (Linnaeus, 1761)
Ochropleura plecta (Linnaeus, 1761)
Diarzia mendica (Fabricius, 1775)
Noctua pronuba Linnaeus, 1758
Noctua orbona (Hufnagel, 1766)
Noctua interposita (Hübner, 1790)
Noctua comes (Hübner, 1813)
Noctua fimbriata (Schreber, 1759)
Noctua janthina ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Noctua janthe (Borkhausen, 1792)
Xestia c-nigrum (Linnaeus, 1758)
Xestia xanthographa ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Cerastis rubricosa ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Naenia typica (Linnaeus, 1758)
Agrotis ipsilon (Hufnagel, 1766)
Agrotis exclamationis (Linnaeus, 1758)
Agrotis clavis (Hufnagel, 1766)
Agrotis segetum ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Agrotis vestigialis (Hufnagel, 1766)

MICROLEPIDOPTERA (MOLYLEPKÉK)

- Ethmia funerella* (Fabricius 1787)
Chilo phragmitellus (Hübner, 1805)
Epiblema scutulana ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Psammotis pulveralis (Hübner, 1796)
Evergestis aenealis (Denis & Schiffermüller, 1775)
Evergestis palustralis (Hübner, 1796)
Evergestis forficalis (Linnaeus 1758)
Pyrausta sanguinalis (Linnaeus, 1767)
Notocelia udmanniana (Fabricius 1775)
Asalebria fumella (Eversmann, 1844)
Monopis monachella (Hübner, 1796)
Cochlidion limacodes (Hufnagel, 1776)
Apotomis lineana ([Denis & Schiffermüller], 1775)
Lobesia fuligana (Haworth, 1811)
Isophrictis striatella (Denis & Schiffermüller, 1775)
Phragmataecia castaneae (Hübner, 1790)
Parapoynx stratiotata (Linnaeus, 1758)
Nymphula nymphaeata (Staudinger, 1894)
Acentra ephemerella (Denis & Schiffermüller, 1775)
Donacaula forficella (Thunberg, 1794)
Donacaula mucronella (Denis & Schiffermüller, 1775)
Pyralis costalis (Fabricius, 1775)

Helcystogramma arulensis (Rebel, 1929)
Helcystogramma albinervis (Gerasimov, 1929)
Aphelia viburnana (Denis & Schiffermüller, 1775)
Aphelia paleana (Hübner 1793)
Eucosma conterminana (Herrich-Schäffer, 1851)
Homoeosoma sinuellum (Fabricius, 1794)
Hedya nubiferana (Haworth 1811)
Stenia punctalis ([Denis et Schiffermüller], 1775)
Platytes cerussella ([Denis and Schiffermüller], 1775)
Celypha rufana (Scopoli, 1763)
Paracelypha rivulana (Scopoli, 1763)
Rhodophaea advenella (Zincken, 1818)
Rotruda nimbella (Duponchel, 1836)
Diasemia litterata (Scopoli, 1763)
Rotruda binaevella (Hübner, 1813)
Calamatropha paludella (Hübner, 1824)
Endothenia sellana (Frölich, 1828)
Endothenia gentianeana (Hübner,[1799])
Epiblema foenella (Linnaeus 1758)
Archips podana (Scopoli, 1763)
Sitochroa verticalis (Linnaeus, 1758)
Eucosma flavispecula (Kuznetsov, 1964)
Pediasia contaminella (Hübner, 1796)
Cochylidia epilina (Duponchel, 1842)
Oncocera semirubella (Scopoli, 1763)
Clepsis strigana (Hübner, 1800)
Catoptria pinella (Linnaeus, 1758)
Ostrinia nubilalis (Hübner, 1796)
Nascia ciliaris (Hübner, 1796)
Blastobasis phycidella (Zeller, 1839)
Acompsia cinerella (Clerck, 1759)
Euchromius bellus (Hübner, 1796)
Perinephela perlucidalis (Hübner, 1809)
Dichrorampha simpliciella (Stephens, 1834)
Acrobasis tumidella (Zincken 1818)
Euspilapterix phasianipennella (Hübner, 1813)
Coleophora alcyonipennella (Kollar, 1832)
Eurhodope rosella (Scopoli, 1763)
Eucosma albidulana (Herrich-Schäffer, 1851)
Opostega spatulella (Herrich-Schäffer, 1855)
Homaloxestis briantiella (Turati, 1879)
Bactra furfurana (Haworth, 1811)
Eucosma caecimaculana (Herrich-Schäffer, 1851)
Cochylis hybridana (Hübner, 1817)
Acanthophila alacella (Zeller, 1839)
Aethes bilbaensis (Rössler, 1877)
Clepsis spectrana (Treitschke, 1830)

Metacrambus carectellus (Zeller, 1847)
Adoxophyes orana (Fischer von Röslerstamm, 1834)
Hedya salicella (Linnaeus, 1758)
Eucosma cana (Haworth, 1811)
Cochylis posterana (Zeller, 1847)
Trachycera suavella (Zincken, 1818)
Sitotroga cerealella (Olivier, 1789)

A kutatás során megfigyelt, védett lepkefajok rövid bemutatása

DIURNA – NAPPALI LEPKÉK

1. *Papilio machaon* (Linnaeus, 1758) [fecskefarkú lepke]

A fecskefarkú lepke hernyója főként ernyősvirágzatú növényeken él (így például a kerti kaprot, de a sziki kocsordot is elfogyasztja). Az imágó szívesen látogatja a bogács vagy a lucerna virágzatát. Három példányát figyeltem meg a kutatás során. Hazánkban sehol sem veszélyeztetett, országszerte elterjedt és sok helyütt gyakori.

2. *Iphiclides podalirius* (Linnaeus, 1758) [kardoslepke]

A kardoslepke ugyancsak esztétikus megjelenésű pillangófajunk, amely a '80-as, '90-es években a monokultúrák, gyümölcsösök túlzott vegyszeres kezelése miatt átmenetileg erősen megritkult, ám napjainkban az egész ország területén újra elterjedt és számos helyen gyakori. Hernyója elsősorban csontthéjas gyümölcsfákon (illetőleg különösen kökényen) fejlődik. Egyetlen példányát az Ugrai-rétet és a Sző-rétet elválasztó csatorna menti cserjésben figyeltem meg.

3. *Lycaena dispar rutila* (Werneburg, 1864) [nagy tűzlepke]

A nagy tűzlepke hazánk nedves élőhelyein, üde kaszálókon, láp- és mocsárréteken, vízpartok mentén általánosan elterjedt és sok helyütt gyakori. Az imágók kiválóan repülnek, ezért a faj kolonizációs képessége igen jó. Biharugra környékén élő állományai véleményem szerint stabilak, nincsenek veszélyben, ezért a nagy tűzlepke populációinak megőrzése céljából természetvédelmi célú intézkedéseket egyelőre nem tartok indokoltnak. Évente jellemzően két nemzedéke rajzik (május-június és július-augusztus), de esetenként harmadik generációja is kifejlődik. Hernyója főként *Rumex* fajokon él.

4. *Lycaena thersamon* (Esper, 1784) [kis tűzlepke]

A kis tűzlepke hazánk területén általánosan elterjedt, széles ökológiai toleranciát mutat, mivel vízfolyások mentén, árokpartokon, tocsogós kaszálókon éppúgy megtalálható, mint karszt-bokorerdők tisztásain, homokpusztákon vagy szikes legelőkön (BÁLINT, 1996). Az Alföld területén is széles körben elterjedt állat. Jellemzően három, melegebb években akár négy nemzedéke is kifejlődik, így példányai áprilistól októberig nagyjából folyamatosan láthatóak. A vizsgált

területeken csak néhány példányát figyeltem meg, ám valószínű, hogy a faj populációi a térségben állandóak, s nem veszélyeztetettek. Biharugrai előfordulását természetvédelmi szempontból említésre érdemes adatnak tartom.

5. *Satyrium ilicis* (Esper, 1779) [tölgy-farkincáslepke]

A tölgy-farkincáslepke egyetlen nemzedéke júniusban rajzik, legfőbb tápnövénye a molyhos tölgy (*Quercus pubescens*), de egyéb tölgyeket is elfogyaszt. Sík- és dombvidéken nagyobb számban is előfordulhat (2007-ben például a Gyulavári-erdőben tömeges volt), míg hegyvidéken ritka. Egyetlen – feltehetőleg kóbor – példányát a vendégház mögötti területen láttam. Alföldi vidékeinken sok helyütt előfordul (így például Debrecen környékén számos helyen megtaláltam), ugyanakkor természetvédelmi szempontból is kifejezetten értékes fajnak tartom.

6. *Vanessa atalanta* (Linnaeus, 1758) [atalantalepke]

Mezofil igényű vándorlepke, amely tavasztól őszig jellemzően két, esetenként három nemzedékben figyelhető meg, egészen november végéig repül. Lakott területeken is előfordul, hernyója számos gyümölcsfa levelén megél. Országsszerte elterjedt, védeltségét elsősorban esztétikai értéke indokolja.

7. *Polygonia c-album* (Linnaeus, 1758) [c-betűs lepke]

A c-betűs lepke általában kettő, egy nyári és egy kora őszi nemzedékben repül (noha időnként részleges harmadik generációja is kifejlődik). Az imágók saját területet (revírt) tartanak, fajtársaikat innen elkergetik. Általában árnyas, bokros utak mentén, erdőkben – leginkább egyesével - látható, a közvetlen napfénynek kitett nyílt területeket, réteket kerüli. A magyar jogszabályok értelmében 2008 júniusa óta áll védelem alatt, amit feltételezésem szerint elsősorban esztétikai értéke indokol. Egyébként az egész országban elterjedt és gyakori faj, sehol sem veszélyeztetett. Példányait az Ugrai-rét és a Sző-rét közötti kőkényesben, valamint a Bihari Madárvárta mögötti árnyasabb helyeken találtam összesen öt alkalommal.

8. *Boloria euphrosyne* (Linnaeus, 1758) [árvácska-gyöngyházlepke]

Viszonylag magasabb nedvességigényű faj, amely jellemzően május közepétől június közepéig rajzik, egyedszáma általában nem túl magas, nagyobb gradációjával csak kivételesen találkozhatunk. Noha országsszerte elterjedt és számos más európai országban is megtalálható, előfordulása mindenképpen említést érdemel, különösen azért, mert a faj igen érzékeny a káros emberi behatásokra (például az élőhely kiszáraitására vagy a levegőszennyezésre), ezért csak a jó természeti állapotú biotópokban tud hosszabb távon fennmaradni. Álláspontom szerint a vizsgált réteken populációja stabil, ám az állat ettől eltekintve nem gyakori.

9. *Boloria selene* ([Denis & Schiffermüller], 1775) [fakó gyöngyházlepke]

A fakó gyöngyházlepke az árvácska-gyöngyházlepkénél némileg gyakoribb, mérsékelt nedvességigénye miatt olyan területeken is megél, melyeken a *Boloria euphrosyne* nem, vagy csak időlegesen képes fennmaradni. A két rokon faj számos helyen együtt repül, így Biharugra környékén is, ahol viszont – az árvácska-gyöngyházlepkéhez hasonlóan – a fakó

gyöngyházlepkének is mindössze néhány példányát figyeltem meg. Országosan nem veszélyeztetett, ám állományai érzékenyek, ezért fokozott figyelmet és kíméletet érdemel.

10. *Apatura ilia* (Denis & Schiffermüller, 1775) [kis színjátszólepke]

A kis színjátszólepke meleg- és nedvességigényes faj, melynek hernyója fűzféléken fejlődik. Júniusban és júliusban repül, főként sík- és dombvidéken 500 méter tengerszint feletti magasságig. Példányait legfőképpen a Bihari Madárvárta felé vezető út mentén, a nyárfasor közelében észleltem. A faj folyóink és tavaink környékén országszerte elterjedt és sok helyütt gyakori. Védettségét nagyrészt esztétikai értéke indokolja (noha a Vörös Könyv potenciálisan veszélyeztetett fajként említi).

11. *Nymphalis polychloros* (Linnaeus, 1758) [nagy rókalepke]

Szil- és fűzféléken (időnként gyümölcsfákon) élő, egynemzedékes faj, amely júliustól szeptemberig repül, majd áttelelés után március - április folyamán ismét látható. Országszerte elterjedt, bár a '80-as, '90-es években a kertek túlzott mértékű kemizálásának hatására ez az állat is erősen megritkult, több korábbi élőhelyéről eltűnt. Azóta ismét gyakoribb, bár sehol sem tömeges. Két példányt láttam az Ugri-rét és a Sző-rét közötti sávban, valamint a Bihari Madárvárta mögötti területen.

12. *Inachis io* (Linnaeus, 1758) [nappali pávaszem]

A legszárazabb sziklagyepi társulásokat kivéve országszerte elterjedt faj, melynek hernyója csalánon fejlődik. Biharugra környékén is gyakori, példányait fészkes virágzatú növényeken, így például bogáncson, valamint kerti virágokon gyakorta láthatjuk.

HETEROCERA – ÉJJELI LEPKÉK

13. *Proserpinus proserpina* (Pallas, 1772) [törpeszender]

Különösen szép, esztétikus megjelenésű szenderfajunk, amely egyaránt megél a nedvesebb biotópokban, erdős vidékeken, folyók- és tavak menti ligetekben, valamint sziklagyepekben. Tápnövényei a füzike (*Epilobium*), és füzény (*Lythrum*) fajok, továbbá a ligetszépe (*Oenothera biennis*). Egyetlen nemzedéke május legelejétől június elejéig repül, elsősorban a szürkületi órákban. Országszerte elterjedt, s bizonyos élőhelyeken (például: Gyöngyös – Sár-hegy, Hortobágy – Darassa) időnként nagy egyedszámban észleltem (20-30 példány esténként), noha az ilyen magas példányszám általában véve nem jellemző. A Vörös Könyvben potenciálisan veszélyeztetett fajként szerepel. Biharugrán két példány került elő a vendégháznál felállított fénycsapda anyagából.

14. *Lemonia dumi* (Linnaeus, 1761) [sávos pohók]

Európa-szerte számos országban előforduló faj, amelynek hernyója oroszlánfogon (*Leontodon hipidus*), illetve gyermekláncfű (*Taraxacum*) és hölgymál (*Hieracium*) fajokon él.

Októberben repül, ám általában egyesével látható, sehol sem jelenik meg nagyobb egyedszámban. Magyarországon mind a Dunántúlról, mind a Középhegységből, mind pedig az Alföldről ismeretes. Nappal, valamint éjjel egyaránt megfigyelhető. Jelentős természeti érték, melynek egy példánya a vendégháznál felállított fénycsapda anyagából került elő.

15. *Phragmatiphila nexa* (Hübner, 1808) [erdei nádibagoly]

Sík- és dombvidéki üde, hűvösebb mikroklímájú területeken, folyók, tavak környékén, lápokban élő faj, tápnövényei *Glyceria*, továbbá *Carex* és *Typha* fajok. A tapasztalatok szerint előnyben részesíti az olyan nedves, nádasokkal kevert, mocsaras/lápos élőhelyeket, ahol a nád sávjának legalább egy része benyúlik az erdőségbe (illetőleg a fás vegetációba). Az imágó szinte mindig egyesével és csak a legnagyobb szerencsével figyelhető meg (hernyója ugyanakkor megfelelő módszerrel igen eredményesen gyűjthető), meglehetősen lokális és ritka lepke, országos viszonylatban is kevés adattal (például: Ócsa, Bugac, Dabas, Kis-Balaton, Budapest környéke). A Vörös Könyv aktuálisan veszélyeztetett fajként említi. Egy példánya került elő a Sző-rét területéről, mely adatot a 2008-as biharugrai lepkekutatók egyik legjelentősebb eredményének tartom.

16. *Saragossa porosa kenderesiensis* (Kovács, 1968) [sziki ürömbagoly]

A sziki ürömbagoly a sziki-sztyeprétek értékes karakterfaja. A Magyarországról, Kenderesről leírt alfaj a hazai lepkefauna egyik legjelentősebb tagja, melynek hernyója sziki ürömön él. A lámpázások alkalmával Biharugra környékén is rendszeresen megjelent a fényen, noha egyedszáma általában nem magas, esténként 2-3 példánynál több csak kivételesen látható. A Vörös Könyv aktuálisan veszélyeztetett állatfajként említi.

Egyéb, természetvédelmi, illetőleg lepkészeti szempontból jelentős fajok rövid bemutatása

Dolgozatom e részében a kutatás során Biharugra környékén megtalált olyan – nem védett - lepkefajokat mutatok be, melyeket valamilyen szempontból említésre érdemesnek, fontosnak tartok. E fajok egy része ritka, természetvédelmi értékük nagy, míg más esetekben a lepkék esztétikai értékére vagy egyéb különleges körülményre tekintettel teszek róluk említést.

DIURNA – NAPPALI LEPKÉK

17. *Aporia crataegi* (Linnaeus, 1758) [galagonyalepke]

A galagonyalepke néhány évtizeddel ezelőtt még sok helyütt kártevő faj volt hazánkban, azóta azonban megritkult. Kiválóan repül, ezért kóbor egyedei szinte bárhol felbukkanhatnak. Egyetlen nemzedéke júniusban repül, s a kutatás alá vont réteken is rendszeresen megfigyeltem.

18. *Colias erate* (Esper, 1805) [csángó kéneslepke]

E fajnak május közepétől november elejéig rendszerint három nemzedéke repül. Hazánkban a '90-es évek elején jelent meg, s később - növekvő ütemben - országszerte elterjedt.

vált. Gyors röptű, szép lepke, amely a vizsgált területeken mindenfelé megfigyelhető, különösen réteken, lucernásokban.

19. *Callophrys rubi* (Linnaeus, 1758) [zöldfonákú lepke]

Polifág faj, amely a teljesen nyílt, fátlan élőhelyektől eltekintve mindenfelé előfordul és gyakori, noha nem tömeges. Példányait a Szó-rét és az Ugrai-rét között húzódó csatorna mentén található kőkényesben észleltem.

20. *Cupido alcetas* (Hoffmannsegg, 1804) [palakék ékesboglárka]

E faj két nemzedéke májusban és júliusban repül, hernyója a réti herén (*Trifolium pratense*) fejlődik, bár egyes irodalmi adatok tápnövényként a koronafürtöt (*Coronilla sp.*) és a takarmánybükönnyt (*Vicia sativa*) is említik. Noha Magyarországon sok helyütt élnek populációi (például Debrecen és Konyár környékén több állományát is megtaláltam), igen lokális, előfordulását mindenütt fontos adatnak tartom. A lápos, vizenyős, nedves biotópokat kedveli, gazdag növényzetű réteken, vízpartokon találkozhatunk vele. Élőhelyén néhol nem ritka. Elkülönítését a rokon *Everes argiades*től (és részben az egyébként más jellegű biotópokban élő *Everes decoloratus*tól) érdemes szakemberre bízni. A KMNP területéről Kovács Sándor Tibor már korábban jelezte a faj előfordulását (Sarkad környékén találta – KOVÁCS,1989). Kiemelkedő faunisztikai érték, ezért említése mindenképpen indokolt. Biharugra környékén összesen kilenc alkalommal láttam.

21. *Satyrium pruni* (Linnaeus, 1758) [szilvafa-csücsköslepke]

Egynemzedékes faj, amely május végétől július elejéig repül. Országszerte elterjedt, ám eléggé lokális és egyedszáma – a gradációs évektől eltekintve - szinte mindig közepes vagy alacsony. Hernyója *Prunus* fajokon fejlődik (kőkény, szilva, stb.). Természetvédelmi szempontból jelentős fajnak ítélem. A Szó-rét szélében a cserjék között, valamint a vendégház mögötti területen 2008. június 27-én 1-1 példányát láttam.

22. *Thecla betulae* (Linnaeus, 1758) [nyírfalepke]

A nyírfalepke országszerte elterjedt, ám a rendelkezésre álló adatok szerint nem túl gyakori. Egy nemzedéke július végén kezd repülni, de nőtény egyedei még október elején is láthatóak. Tömeges rajzását eddig csak néhány alkalommal volt szerencsém megfigyelni, például a gyöngyösi Sár-hegyen, továbbá a *Gortyna borelii* 2007-es kutatása során egyes erdőségekben (Gyula – Gyulavári, Szabadkígyós, stb.). Biharugrán a vendégház környékén egy példányt észleltem. A faj előfordulását (bármely területen) természetvédelmi szempontból fontos adatnak tartom.

HETEROCERA – ÉJJELI LEPKÉK

23. *Hyles galii* (Rottenburg, 1775) [galajszender]

A galajszendernek két nemzedéke fejlődik évente, az első május – júniusban repül, míg a második generáció július végétől szeptember elejéig látható. Lárvája nyáron és ősszel különböző lágyszárúakon él, például *Galium*-, *Asperula*- és *Epilobium*-féléken. Kedveli a ligeteket, üde réteket, és lápokat. Korábban nagyon megritkult, míg napjainkban ismét sok helyütt elterjedt, noha sosem tömeges. Nem csak esztétikai értéke, hanem természetvédelmi jelentősége miatt is figyelmet érdemel. Biharugra környékén viszonylag gyakori.

24. *Hyles livornica* (Esper, 1779) [sávós szender]

Vándorlepke, melynek egy hazai nemzedéke is kifejlődik évente. Hernyója lágyszárúakon polifág. 2008 júliusának végén egyetlen példánya repült a Sző-rét északi részén felállított lámpára. Mivel viszonylag ritkán kerül szem elé, ezért előfordulása említést érdemel.

25. *Euthrix potatoria* (Linnaeus, 1758) [szomjas pohók]

A szomjas pohók üde rétek, lápok lakója, hernyója *Poaceae*, *Carex*- és *Luzula*-féléken él, de a nádat (*Phragmites australis*) is elfogyasztja. Júliusban és augusztusban repül egy nemzedéke. Nem túl gyakori, noha megfelelő helyeken számos példányát láthatjuk. A természetes állapotú biotópok jó indikátora. A Sző-rétről és az Ugrai-rétről összesen négy imágó került elő.

26. *Gastropacha populifolia* ([Denis & Schiffermüller], 1775) [sárga pohók]

Kétgenerációs faj, amely május – júniusban, valamint július – augusztusban repül főként ártéri ligeterdőkben, nyárasokban, illetőleg nedves, zártabb réteken. Lárvája nyáron és ősszel táplálkozik fűz-, valamint nyárféléken. Lokális, és szinte sosem tömeges. Biharugrán az állandó fénycsapda három példányát gyűjtötte, továbbá a Sző-réten lámpára is jött összesen négy imágó.

27. *Arctornis l-nigrum* (Müller, 1764) [l-betűs szövő]

Lombos fákon (például *Quercus*-, *Salix*-, vagy *Tilia*-féléken), valamint esetenként lágyszárúakon fejlődő szövőlepkénk, amelynek két nemzedéke májustól június végéig, valamint július közepétől augusztus végéig repül. Nedves réteken, patak völgyekben, üde kaszálókon látható, a szakirodalmi adatok szerint az alföldi vidékeken ritka. A Sző-réten két hím egyedét észleltem.

28. *Cerura erminea* (Esper, 1783) [hermelin púposzövő]

Ligeterdőkben, ártéri erdőkben, fehérnyárasokban élő lepkefaj, általában egy nemzedéke van, amely május második felétől július közepéig repül. Széles elterjedésű, ám eléggé lokális állat, egyedszáma jellemzően nem túl magas. Három példánya ismeretes a Sző-rétről, valamint az állandó fénycsapda anyagából. Nem védett, ugyanakkor természetvédelmi szempontból kiemelendő fajnak tartom.

29. *Cerura vinula* (Linnaeus, 1758) [nagy púposzövő]

Nyirkos völgyekben, lápokban, ártéri erdőkben és nedves réteken élő faj, amely április végétől június elejéig – végéig látható. Hernyója nyáron és ősszel *Populus*, valamint *Salix* fajokon fejlődik. Általában viszonylag lokális, és egyedszáma sem túl magas. Egy példánya ismert a vendégháznál működtetett fénycsapda anyagából.

30. *Clostera anachoreta* ([Denis & Schiffermüller], 1775) [tarka levélszövő]

A tarka levélszövő nedvesebb biotópokban, ligeterdőkben, ártéri területeken, lápokban él, és bár Magyarországon mindenfelé elterjedt, viszonylag lokális. Két nemzedéke repül májusban és júliusban. Hernyója nyáron és ősszel *Populus*, illetve *Salix* fajok levelét fogyasztja. Biharugrán összesen 3 példányát találtam, előfordulása véleményem szerint fontos adat.

31. *Harpyia milhauseri* (Fabricius, 1775) [pergament púposszövő]

A pergament púposszövőnek melegebb helyeken kettő, míg másutt csak egy tavaszi nemzedéke fejlődik ki évente (április – május; július – szeptember). Hernyója tölgfogyasztó. Bár országszerte elterjedt, mégsem túl gyakori lepke. A Bihari Madárvártánál elhelyezett fénycsapda anyagából két példánya ismert.

32. *Laelia coenosa* (Hübner, 1808) [nádi szövő]

A nádi szövő – mint neve is jelzi – nádasokban, nedves réteken, lápokban él, hazánk területén sok helyütt előfordul. Élőhelyén néhol gyakori is lehet, ugyanakkor lokális, mivel nem minden nádas felel meg igényeinek. Lárvája elsősorban nád (*Phragmites australis*), telelő-sáson (*Cladium mariscus*), továbbá egyéb sás (*Carex*) és szittyó (*Juncus*) fajokon, illetőleg pázsitfű-féléken (*Poaceae*) fejlődik. Június végétől augusztus végéig rajzik. Biharugrán elterjedt és nagyon gyakori, itteni tömeges előfordulása természetvédelmi szempontból lényeges információ.

33. *Arctia caja* (Linnaeus, 1758) [közönséges medvelepke]

Ez a faj – mint neve is jelzi – régebben nedves réteken, vizes élőhelyeken általánosan elterjedt és gyakori volt, ám véleményem szerint manapság már közel sem olyan „közönséges”. Főként július második felében és augusztusban repül. Noha országszerte számos területen megtalálható, és helyenként erős populációi élnek, tapasztalataim alapján általában véve inkább lokális, s napjainkban már viszonylag „ritkább” lepke (Biharugrán ugyanakkor gyakori).

34. *Arctia villica* (Linnaeus, 1758) [fekete medvelepke]

A fekete medvelepke egyetlen nemzedéke május elejétől június közepéig repül. Sokféle élőhelyen megél, tág tűrésű, még emberi (épített) környezetben is látható, s Biharugra környékén szintén gyakori. Elsősorban esztétikai értéke miatt említtem.

35. *Chelis maculosa* (Gerning, 1780) [foltos medvelepke]

Két nemzedékű medvelepke-faj, amely májusban és augusztusban repül. Pusztagyepi állat, leginkább sziklagyepekben (például: Sár-hegy) és löszpuszta-gyepekben (például: Hortobágy-Darassa) lehet látni, de homokpusztákon is megfigyeltem (például: Fülöpháza, Bugac). Az imágó a hajnali órákban aktív. Általában lokális, jelentősebb egyedszámban csak viszonylag ritkán látható. Egyetlen példánya ismert az Ugrai-rét széléről. Nem veszélyeztetett, de természetvédelmi szempontból jelentős fajnak tartom.

36. *Thumatha senex* (Hübner, 1808) [mocsári törpe-medvelepke]

A mocsári törpe-medvelepke láperdőkben, patak völgyekben, láp- és mocsárréteken, tóparti vizes, dús növényzetű helyeken él. Egyetlen nemzedéke június közepétől augusztus végéig látható. Élőhelyén nem ritka (így Biharugra környékén sem), ám országos viszonylatban véve inkább lokális, ezért a jelentősebb fajok közé sorolom.

37. *Miltochrista miniata* (Forster, 1771) [piros medvelepke]

A piros medvelepke példányait lámpázásaim alkalmával többször is megfigyeltem a Sző-rét területén. Hernyója olyan zuzmóféléken él, melyek tölgy, bükk vagy nyír törzsén tenyésznek. Tapasztalataim szerint üdőbb, nedves élőhelyeken, vizenyős erdőkben gyakori, kivételesen tömeges is lehet. Leginkább esztétikai értéke miatt említtem.

38. *Acronicta strigosa* (Denis & Schiffermüller, 1775) [kis szigonvosbagoly]

Országszerte sokfelé elterjedt, ám lokális faj, amely csak kivételesen jelenik meg nagyobb számban (egyszerre több példányát eddig csak az Őrségben, Debrecen környékén, a Nyírségben, valamint Tihanyban észleltem). Két nemzedéke rajzik évente, májustól, valamint július közepétől. Hernyója *Crataegus*, *Prunus*, *Sorbus* és *Rhamnus* fajokon fejlődik. Az Ugrai-rétről és a Sző-rétről összesen két példánya ismert.

39. *Apamea anceps* (Denis & Schiffermüller, 1775) [barna dudvabagoly]

Graminae-féléken fejlődő bagolylepke, amelynek évente egy nemzedéke júniusban és júliusban rajzik. Országszerte elterjedt, élőhelyén gyakori is lehet, ám ettől függetlenül véleményem szerint lokális (nagyobb egyedszámú rajzását eddig csak Debrecen környékén és a Mátrában észleltem). Biharugrán ugyancsak megtalálható, közepesen gyakori faj.

40. *Apamea oblonga* (Haworth, 1809) [fekete dudvabagoly]

A fekete dudvabagoly egyaránt előfordul nedvesebb réteken, ritkás, üde erdőkben, valamint patak völgyekben, de esetenként homokvidékeken, sőt, sziklagyepeken is gyűjtötték (például: Budaörs). Egy nemzedéke június közepétől augusztus elejéig repül. Legjobb tudomásom szerint lokális és ritka lepkefaj, melynek egyetlen biharugrai példányát a Bihar Madárvárta falán találtam. Itteni előfordulását nem várt fejleménynek és a kutatás egyik legérdekesebb adatának tartom.

41. *Archanara algae* (Esper, 1789) [barna nádibagoly]

Egynemzedékes, júliustól augusztusig rajzó lepkefaj, melynek tápnövénye az *Iris pseudacorus*, továbbá *Scirpus* és *Typha* fajok. Nedves biotópokban, tavak és folyók menti réteken, nádasok környékén országszerte előfordul, de meglehetősen lokális, és egyedszáma szinte mindig közepes vagy alacsony. Eddig csak kevés helyen láttam (legtöbbször Debrecen környéki lápokban figyeltem meg). Sosem érkezik a fényre nagy egyedszámban, inkább csak egyesével. Ezért is tartom fontosnak, hogy a Biharugra környéki élőhelyeken számos példánya megjelent esténként (ez a tény egyebek mellett az élőhely kiváló természeti állapotát is jelzi). Nem védett, ám úgy vélem, jelentős természeti értéket képviselő faj, melynek biharugrai állományai kiemelt figyelmet érdemelnek.

42. *Archanara dissoluta* (Treitschke, 1825) [kis nádibagoly]

Az előző fajjal gyakorlatilag megegyező élőhelyeken található lepkénk, azzal a kis különbséggel, hogy tapasztalataim szerint az *A. dissoluta* többet mozog, nagyobb távolságokra is elrepül. Így fogtam már például olyan dolomit-sziklagyepeken (például: Sós-kút, Gánt) továbbá andezit alapkőzetű biotópban (Sár-hegy), melyeken a nedves élőhely – ahonnan a megfigyelt egyed minden bizonnyal érkezett - több kilométerre helyezkedett el a gyűjtőlámpától. Egy nemzedéke júliusban és augusztusban rajzik, lárvájának tápnövénye a *Phragmites australis*. Egyedszáma rendszerint az *A. algae*-hez hasonló, csak kivételes szerencsével figyelhetjük meg egyszerre több

példányát. Sokszor igen nehéz észrevenni, mert a lámpához érve hamar bebújik a fű közé. Nem védett, ám véleményem szerint értékes faj, amely hosszabb távon csak a legjobb természeti állapotú biotópokban tud fennmaradni. Biharugrán erős, stabil állománya él.

43. *Archanara geminipuncta* (Haworth, 1809) [fehérfoltos nádibagoly]

Nedves biotópok, lápok, tó- és folyómenti üde rétek, nádasok, valamint párás, nem túl zárt erdők jellemző faja, amely országszerte - mind hegyvidéken, mind pedig alföldi területeken - előfordul. Fő tápnövénye a *Phragmites australis*, egyetlen nemzedéke a rokon fajokhoz hasonlóan július-augusztusban repül. Az előbb említett lepkefajoknál gyakoribb, ám egyedszáma még így is relatíve alacsony. Biharugrán élő populációi stabilak.

44. *Archanara neurica* (Hübner, 1808) [apró nádibagoly]

A biharugrai faunakutatás szempontjából ezt a fajt - a *Phragmatiphila nexa* és a *Sedina buettneri* mellett - a legjelentősebb „nádi” bagolylepkének tartom. Tapasztalataim szerint országszerte lokális és ritka, eddig csak a Sár-hegyen (Mátra), Tihanyban, valamint egyes Debrecen környéki és nyírségi lápokban találkoztam imágóival. Egyedszáma általában nagyon alacsony, ezért különösen fontos megemlíteni, hogy a Szó-réten, illetve az Ugrai-réten egy-egy este során akár 3-4 példány is megjelent a lámpánál. Tápnövényei a *Phragmites australis* és a *Phalaroides arundinacea*. Az apró nádibagoly-lepke megítélésem szerint a Körös-Maros Nemzeti Park kiemelkedő természeti értéke, a láprétek természetes állapotának kiváló indikátora.

45. *Sedina buettneri* (E. Hering, 1858) [lápi lándzsásbagoly]

A lápi lándzsásbagoly egyetlen nemzedéke szeptember elejétől október végéig repül. Hernyójának tápnövényei különféle *Carex* (például *Carex acutiformis* és *Carex paniculata*), valamint *Glyceria* fajok. Kifejezetten a hűvös mikroklimájú, zártabb lápok, nádasok, vizenyős, dús aljnövényzetű réteket kedveli, ám még az ilyen helyeken is ritka, egyedszáma rendszerint alacsony. Egyébként az egész országban elterjedt, de lokális, adatainak száma viszonylag kevés. Biharugrán egy példányát észleltem a Szó-réti nádas mellett (keleti oldal), mely adatot a 2008. évi faunakutatás egyik legfontosabb eredményének tartom.

46. *Senta flammea* (Curtis, 1828) [lándzsás lápibagoly]

A lándzsás lápibagoly egynemzedékes faj, május végétől július végéig látható, tápnövénye a *Phragmites australis*. Nedves réteken, lápokban, tóparti nádasokban, ártereken él. Országszerte elterjedt, ám viszonylag lokális, és csak a természetes állapotú vizes biotópokban látható nagyobb egyedszámban. Biharugrán kifejezetten gyakori, ilyen mennyiségben eddig csak Kardoskút közelében, valamint egyes Debrecen környéki lápréteken figyeltem meg.

47. *Chilodes maritima* (Tauscher, 1806) [keskeny nádibagoly]

Nedves területek, vizenyős, nyílt helyek, láprétek, ártéri vidékek, nádasok menti rétek faja, melynek egyetlen nemzedéke június közepétől augusztus elejéig repül. A hernyó tápnövénye a *Phragmites australis* és a *Typha latifolia*. Bár országszerte elterjedt, tapasztalataim szerint lokális és viszonylag ritka lepke, amely kizárólag a természetes állapotú lápokban képes tartósan fennmaradni. A kutatás alá vont biharugrai területeken 2008 júliusában tömeges volt.

48. *Simyra albovenosa* (Goeze, 1781) [halvány lápibagoly]

Nedves élőhelyek, láprétek, tóparti nádasok lepkéje, amelynek két nemzedéke van: az első május-júniusban, a következő pedig július-augusztusban repül. Hernyója *Rumex*, *Polygonum*, *Salix* és *Phragmites*-féléken fejlődik. Országszerte elterjedt és a felsorolt biotóp-típusokban (például Debrecen környékén, vagy a Körös-Maros Nemzeti Park egyes tóvidékein, így Kardoskúton) nem ritka, azonban csak kivételesen tömeges. Biharugra rétjein általánosan, mindenfelé megtalálható faj. Magasabb egyedszáma az élőhely természetes állapotára is utal.

49. *Naenia typica* (Linnaeus, 1758) [hálózatos sós kabagoly]

Vízben gazdag területek, láprétek, vizenyős galériaerdők, patak völgyek lepkéje, amelynek hernyója apró kétszikűeken polifág. Kifejezetten lokális és ritka fajnak tartom, amelynek egyetlen nemzedéke június közepétől augusztus elejéig repül. Egy példánya az Ugri-rét széléről ismert.

50. *Catocala electa* (Vieweg, 1790) [füzfa övesbagoly]

Júliusban és augusztusban rajzó övesbagoly, amely *Salix* és *Populus* fajokon fejlődik, lárvája különösen az öreg fűzek levelét kedveli. A faj nedves biotópokban él, főként folyóvizek és tavak menti ligetekben, fás területeken, üde (eredeti állapotú, nem túl fiatal) erdőkben. Országszerte elterjedt, noha tapasztalataim szerint egyedszáma az utóbbi évtizedben erősen lecsökkent. Nem védett, ám úgy vélem, lokális mivoltánál, valamint – a többi *Catocalához* hasonlóan – esztétikai értékénél fogva említést érdemlő lepkéfaj, amelynek három példánya közül egy a Szó-rétről, míg kettő a vendégház fénycsapdájából került elő.

51. *Catocala elocata* (Esper, 1787) [közönséges övesbagoly]

Ez a - szintén *Populus* és *Salix* fajokon élő - lepke országszerte elterjedt (nedvességigénye az előző lepkéfajhoz képest mérsékelt), július végétől szeptember végéig látható, s gyakorta városokban is feltűnik. Saját tapasztalataim alapján a nevében szereplő „közönséges” jelzőt nem igazán tudom megerősíteni, a faj szerintem az utóbbi években megritkult. Biharugra környékéről a 2008-as kutatás eredményeként 3 példánya vált ismertté.

52. *Catocala nupta* (Linnaeus, 1767) [piros övesbagoly]

Viszonylag elterjedt faj, amely ugyancsak *Populus* és *Salix* fajokon fejlődik. Noha fénycsapdákból augusztus végén és szeptemberben sokszor megtalálható, ezt a lepkét sem tartom túlzottan gyakorinak, bár régebben közönségesnek minősült. Biharugrai előfordulása szinte biztosra vehető volt, ennek ellenére érdekességként megemlíttem.

53. *Catocala puerpera* (Giorna, 1791) [nyárfa övesbagoly]

Szintén *Populus* és *Salix* fajokat fogyasztó lepke, amely bár nedves vidékeken, folyó- és tópartok ligetes erdőseibe általában elterjedt, kutatásaim alapján egyáltalán nem gyakori, sőt, igen lokális, egyedszáma alacsony, sosem láttam egyszerre két példánynál többet (imágóit eddig Hajdúszoboszló, Debrecen és Jászberény környékén, a Sár-hegyen, Bocskai kertben, valamint a Nyírségben figyeltem meg). Egyetlen példánya a Szó-rét északi részéről ismeretes.

54. *Celaena leucostigma* (Hübner, 1808) [sötétbarna nádibagoly]

Nedves rétek, lápok, nádasokkal tarkított biotópok állata, amely június közepétől július végéig látható. Hernyójának tápnövényei az *Iris pseudacorus*, illetőleg *Cladium*-, *Glyceria*-, *Epilobium*-, és *Sparganium*-fajok (például: *Glyceria maxima*, *Carex acutiformis*, *Epilobium*

hirsutum). A lárva a növény belsejében fejlődik. Noha Európa-szerte nagy területen (egészen Skandináviáig) elterjedt lepkefaj, viszonylag lokális, és nem túl sok élőhelyén repül nagyobb egyedszámban. Biharugrai előfordulása (hét példány) véleményem szerint fontos adat.

55. *Cryphia fraudatricula* (Hübner, 1803) [szürke zuzmóbagoly]

A Bihar Madárvárta udvarán felállított fénycsapda a szürke zuzmóbagoly két példányát fogta. Lokális lepke, általában nem gyakori. Biharugrai előfordulása azért is érdekes, mert ez a lepkefaj jellemzően inkább száraz élőhelyek (lőszgyepek, sziklagyepek) állata. Júniustól augusztusig repül egy nemzedéke.

56. *Cucullia asteris* ([Denis & Schiffermüller], 1775) [őszirosz-csuklyásbagoly]

Xerofil, szikes és homokos pusztaságokban, félsivatagokban, illetőleg ürmös pusztákon élő faj, döntően síkvidéki biotópokban található, de élőhelyei közelében a meleg, száraz domboldalakra is felhúzódik, amennyiben azon tápnövényei megtalálhatóak. Egyetlen példányát a Bihar Madárvárta kertjében felállított fénycsapda fogta, ami szokatlan, mivel tapasztalataim szerint ez a faj kevéssé repül fényre, általában hernyóit lehet megfigyelni [pettyezett ősziroszán (*Aster sedifolius*) vagy sziki ősziroszán (*Aster tripolium* ssp. *pannonicum*)].

57. *Cucullia chamomillae* ([Denis & Schiffermüller], 1775) [székfű-csuklyásbagoly]

E faj hernyójának tápnövénye főleg az ebszékfű (*Matricaria inodora*), de orvosi székfűvön - kamillán (*Matricaria chamomilla*) - is megél. Magyarországon szinte mindenütt megtalálható, de csak ritkán jelentkezik magasabb egyedszámban. Leggazdagabb állományai a Tiszántúl szikes gyepein élnek (tapasztalataim alapján például: Újszentmargita, Derecske, Bojt, Konyár, Balmazújváros), ilyen helyeken szinte bárhol megtalálható, ahol a szántók szélén vagy a felhagyott parcellák helyén tápnövénye előfordul. Egyetlen példánya ugyancsak a Bihar Madárvárta kertjében üzemeltetett fénycsapda anyagából került elő.

58. *Cucullia fraudatrix* Eversmann, 1837 [tarka csuklyásbagoly]

Kifejezetten lokális és ritka csuklyásbagoly-lepke, melynek hernyója főként *Artemisia campestris* és *Artemisia absinthium* él. Viszonylag széles ökológiai toleranciát mutat, így száraz biotópokban, valamint nedvesebb, fás vidékeken egyaránt megtalálható, sőt, időnként még lakott területeken is előfordul. Egy nemzedéke repül július közepétől augusztus végéig. Egyetlen példányát a Sző-réten fogtam.

59. *Cucullia lactucae* ([Denis & Schiffermüller], 1775) [saláta-csuklyásbagoly]

A saláta-csuklyásbagoly hernyójának tápnövényei fészkesek, elsősorban a *Mycelis muralis*, ritkábban a kerti saláta. Elterjedt, de nagyobb egyedszámban csak ritkán előforduló faj (2005-ben a *Catopta thrips* kutatása alkalmával Gádoros belterületén egy kertben tömegesen jött a fényre). Biharugra környékén három példánya került elő: egy imágó személyes lámpázás során a Sző-rétről, míg kettő fénycsapdából.

60. *Cucullia tanaceti* ([Denis & Schiffermüller], 1775) [vonalkás csuklyásbagoly]

Szép megjelenésű, lokális és viszonylag ritka bagolylepke, amely főként sziki ürmön (*Artemisia santonicum*) él. Május és szeptember között két nemzedéke is kifejlődik. Biharugra

környékén egy alkalommal figyeltem meg hernyóját vadmurok szárán, ami azért érdekes, mert ez a növény – tudomásom szerint - nem tápláléka a lárvának.

61. *Shargacucullia lychnitis* (Rambur, 1833) [szalmasárga csuklyásbagoly]

A szalmasárga csuklyásbagoly Magyarországon a zárt erdővidék kivételével mindenütt megtalálható (útszéleken, degradált élőhelyeken is), de csak meleg és száraz homokpusztagyepekben, valamint mészkő-dolomit sziklagyepekben gyakoribb. Egyetlen nemzedéke május elejétől július elejéig repül. Tápnövényei *Verbascum* fajok, főképpen a *Verbascum lychnitis*, melyen - a Bihari Madárvárta felé vezető út mentén - két hernyóját találtam.

62. *Deltote uncula* (Clerck, 1759) [lápi apróbagoly]

A lápi apróbagoly hazánkban nedves élőhelyeken, főleg láp- és mocsárréteken él, a Középhegység magasabb pontjairól hiányzik. A Tiszántúlon eddig csak Debrecen környéki és nyírségi lápokban találkoztam ezzel a lepkével, jellemzően mindenütt ritka. Hernyója *Carex* és *Cyperus*-féléken fejlődik. Két nemzedéke május-júniusban, valamint augusztustól szeptember elejéig repül. Kiváló indikátora a jó állapotban lévő lápos, vizes élőhelyeknek, ezért biharugrai előfordulása (2 példány) álláspontom szerint fontos adat.

63. *Dysgonia algira* (Linnaeus, 1767) [ibolyásbarna vándorbagoly]

Az ibolyásbarna vándorbagoly – mint neve jelzi – vándorlepke, amely azonban megítélésem szerint (ellentétben több tanulmány állításaival) nem csak vendég hazánkban, hanem állandó populációi is vannak. A Sár-hegyen például rendszeresen találok olyan, tökéletes állapotú, friss példányokat, melyek bizonyosan nem lehetnek több száz (vagy ezer) kilométer távolságról ide érkező imágók. Vándorló életmódja miatt május elejétől augusztus végéig csaknem bárhol megjelenhet. Biharugrán személyes lámpázás során egy példányát észleltem.

64. *Eublemma purpurina* ([Denis & Schiffmüller], 1775) [bíborbagoly]

Különböző aszat (*Cirsium*) fajokon, főként a mezei aszaton (*Cirsium arvense*) fejlődő faj, amely meglehetősen változatos élőhelyeken - akár szikla- vagy pusztagyepékben is - felbukkanhat, noha véleményem szerint a nedvesebb biotópokban kissé gyakoribb (ám sosem tömeges). Esztétikai értéke miatt említtem, Biharugra környékéről több példánya is előkerült.

65. *Eucarta amethystina* (Hübner, 1803) [ametisztbagoly]

Az ametisztbagoly hazánkban nedves réteken, lápokban jellemző, Debrecen környékén például számos helyen megtaláltam, de az Északi-középhegységben, a Nyírségben, az Őrségben, illetve a Duna-Tisza közén is élnek populációi. Sosem tömeges, sőt, eddigi tapasztalataim szerint lokális és viszonylag ritka faj, amely leginkább csak egyesével jelenik meg a fényen (mindamelllett úgy gondolom, rokonánál, az *E. virgónál* jóval ritkább). Lárvája *Daucus*, *Peucedanum*, *Petroselinum* és *Silene*-féléken fejlődik, két generációja közül az első májusban, míg a második leginkább júliusban repül. Biharugra környékén öt alkalommal láttam, kétszer a fénycsapda fogta.

66. *Gortyna flavago* ([Denis & Schiffmüller], 1775) [kénsárga nádibagoly]

A kénsárga nádibagoly egyetlen nemzedéke augusztus második felétől egészen októberig látható, hernyója *Arctium*, *Carduus*, *Cirsium*, *Petasites*, *Scrophularia* és *Valeriana*-félék levelét fogyasztja. Nedves rétek, lápok, tó- és folyó menti üde magaskórósok, kocsordosok, nádas-sásos

vidékek lepkéje, amely – bár országszerte előfordul – általában nem gyakori, jellemzően egyesével jelenik meg a fényen. Eddig csak kevés példányával találkoztam Magyarországon, Biharugra környékén két imágót figyeltem meg. Noha nem védett, fontos természeti értéknek tartom, jelenléte a biotóp természetes állapotára utal. A faj a *Gortyna borelii* (Pierret, 1837) rokona.

67. *Hadula dianthi hungarica* (Wagner, 1930) [sziki szegfűbagoly]

A sziki szegfűbagoly-lepke a szikes rétek és legelők egyik karakterfaja. *Ssp. hungarica* nevű alfaját Magyarországról írták le, természetvédelmi jelentősége nagy. Évente két nemzedéke repül (május – június és július – augusztus). Kutatásom során a Sző-réten és az Ugrai-réten is rendszeresen megjelent. Tápnövénye elsősorban az *Aster tripolium* és a *Lactuca*, *Polygonum*, de *Taraxacum* - féléket is fogyaszt.

68. *Heliothis peltigera* ([Denis & Schiffermüller], 1775) [mentabagoly]

E migráns fajnak két generációja repül évente, májustól június végéig és július közepétől szeptember elejéig. Noha egész Közép-Európában előfordul, Magyarországon általában ritka, hazánktól délre gyakoribb. Hernyója különféle lágyszárúakat fogyaszt, egyes keleti államokban kártevőként is felléphet. Egyetlen példánya a telepített fénycsapda anyagából került elő.

69. *Hydraecia micacea* (Esper, 1789) [barna nőszirmobagoly]

A barna nőszirmobagoly nyílt területek, lápok, üdőbb rétek állata. Évente egy nemzedéke fejlődik, amely július és augusztus folyamán repül. A számára megfelelő élőhelyeken országszerte elterjedt, de tapasztalataim szerint nem túl gyakori, általában egyesével látható. Hernyója *Atriplex*, *Glyceria*, *Petasites*, *Rumex* és *Tussilago* fajokon él, valamint *Humulus lupuluson*. A Sző-rétről három példánya ismert.

70. *Lacanobia splendens* (Hübner, 1808) [mocsári barnabagoly]

A mocsári barnabagoly üde lápokban, vizes, hűvösebb, fás élőhelyeken található, hernyójának tápnövényei *Lactuca*- és *Plantago*-fajok. Magyarországon meglehetősen lokális, egyedszáma rendszerint alacsony. Eddig csak Debrecen környéki és nyírségi lápokban figyeltem meg példányait. Biharugráról két egyede ismeretes, egyet a fénycsapda fogott, míg egy másikat az Ugrai-rét szegélyében gyűjtöttem.

71. *Plusia festucae* (Linnaeus, 1758) [kockás ezüstbagoly]

A kockás ezüstbagoly dekoratív megjelenésű, nemes rajzolatú lepkénk, melynek két generációja fejlődik évente (az első május közepétől június végéig, a második pedig július végétől szeptemberig repül). Országszerte elterjedt, különösen az Alföldön, ahol számos populációja ismert. Hernyója *Iris*, *Carex*, *Alisma* és *Typha* fajokon él. Noha sosem tömeges, élőhelyén – így például Biharugrán – gyakori is lehet.

72. *Schinia scutosa* ([Denis & Schiffermüller], 1775) [tüskéslábú bagoly]

A tüskéslábú bagoly nyílt, szárazabb területek, pusztagyepék, homoki legelők állata, ám mivel vándorol, más típusú élőhelyeken is megjelenhet. Első nemzedéke május elejétől június végéig, míg a második generáció július végétől szeptemberig repül. Tápnövényei *Chenopodium* és *Artemisia* fajok. Tapasztalataim szerint ritka. Biharugrán egyetlen imágó került elő a fénycsapda anyagából.

73. *Xanthia togata* (Esper, 1788) [barnamintás ószibagoly]

A barnamintás őszibagoly Európában mindenütt a hűvös, nedves síkvidéki lápokban és fűzesekben, illetőleg hegyvidéki patak völgyekben és fellápokban található. Egyetlen nemzedéke augusztus közepén jelenik meg, és egészen október végéig repül. Tápnövényei *Populus* és *Salix* fajok. Hazánkban lokális, csak ritkán jelenik meg nagyobb egyedszámban. A Szó-réten, valamint az Ugrai-réten összesen három példányát figyeltem meg.

74. *Ourapteryx sambucaria* (Linnaeus, 1758) [fecskefarkú araszoló]

Egyik legszebb araszolólepkénk, amely júniusban és júliusban (illetőleg esetenként augusztus végén és szeptemberben) rajzik. Hernyójának tápnövényei a fekete bodza (*Sambucus nigra*), valamint az erdei iszalag (*Clematis vitalba*). Biharugrán a vendégház udvaráról egyetlen példánya került elő 2008 júniusában.

A Kis-Sárét egyes, kiemelt jelentőségű részterületein végzett 2008. évi lepkészeti kutatás számszerű eredményei

A KUTATÁS SORÁN REGISZTRÁLT LEPKEFAJOK TÁBLÁZATOS ÖSSZEZÉSE

A MEGFIGYELT LEPKEFAJOK SZÁMA ÖSSZESEN	A MEGFIGYELT NAGYLEPKE - FAJOK SZÁMA	NAPPALI LEPKEFAJOK (DIURNA) SZÁMA	ÉJJELI LEPKEFAJOK (HETEROCERA) SZÁMA
471	395	45	350
A MEGFIGYELT MOLYLEPKE - FAJOK (MICRO-LEPIDOPTERA) SZÁMA	A MEGFIGYELT VÉDETT FAJOK SZÁMA	A VÖRÖS KÖNYVBEN SZEREPLŐ FAJOK SZÁMA	NATURA 2000 STÁTUSZÚ FAJOK SZÁMA ²
76	16	4	1

² Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 2.A) melléklete értelmében a nagy tűzlepke (*Lycena dispar*) közösségi jelentőségű állatfaj

A KUTATÁS SORÁN MEGFIGYELT 350 ÉJJELI NAGYLEPKE-FAJ ÖSSZETÉTELE CSALÁDSOROZATOK ÉS CSALÁDOK SZERINT	
LASIOCAMPOIDEA	10
Lasiocampidae	10
BOMBYCOIDEA	13
Lemoniidae	1
Sphingidae	12
DREPANOIDEA	9
Drepanidae	5
Thyatiridae	4
GEOMETROIDEA	64
Geometridae	64
NOCTUOIDEA	254
Notodontidae	18
Lymantriidae	8
Arctiidae	18
Nolidae	7
Noctuidae	203
A KUTATÁS SORÁN MEGFIGYELT 45 NAPPALI LEPKEFAJ ÖSSZETÉTELE CSALÁDSOROZATOK ÉS CSALÁDOK SZERINT	
HESPEROIDEA	3
Hesperiidae	3
PAPILIONOIDEA	42
Papilionidae	2
Pieridae	8
Lycaenidae	15
Nymphalidae	17

**A KUTATÁS SORÁN MEGFIGYELT VÉDETT LEPKEFAJOK TÁBLÁZATOS
ÖSSZEZÉSE³**

MAGYAR NÉV	LATIN NÉV	ESZMEI ÉRTÉKE (FORINTBAN)
<i>pillangófélék családja</i>		
fecskefarkú lepke	<i>Papilio machaon</i>	2 000
kardoslepke	<i>Iphiclides podalirius</i>	10 000
<i>boglárkalepke-félék családja</i>		
kis tűzlepke	<i>Lycaena thersamon</i>	2 000
nagy tűzlepke	<i>Lycaena dispar</i>	50 000
tölgyfa-csücsköslepke	<i>Satyrium ilicis</i>	2 000
<i>tarkalepke-félék családja</i>		
atalantalepke	<i>Vanessa atalanta</i>	2 000
c-betűs lepke	<i>Polygonia c-album</i>	2 000
ezüstfoltos gyöngyházlepke	<i>Boloria euphrosyne</i>	2 000
fakó gyöngyházlepke	<i>Boloria selene</i>	2 000
kis színjátzólepke	<i>Apatura ilia</i>	2 000
nagy rókalepke	<i>Nymphalis polychloros</i>	10 000
nappali pávaszem	<i>Inachis io</i>	2 000
<i>ősziszövő-félék családja</i>		
sávós pohók	<i>Lemonia dumi</i>	10 000
<i>szenderfélék családja</i>		
törpeszender	<i>Proserpinus proserpina</i>	2 000
<i>bagolylepke-félék családja</i>		
erdei nádibagoly	<i>Phragmatiphila nexa</i>	10 000
sziki ürömbagoly	<i>Saragossa porosa</i>	50 000

³ A védett és a fokozottan védett növény- és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok közzétételéről szóló 13/2001. (V. 9.) KöM rendelet 2. számú melléklete alapján

A vizsgált területeken megfigyelt, természetvédelmi szempontból jelentős lepkefajok alapadatai

1. Phragmatiphila nexa (Hübner, 1808) [erdei nádibagoly]

A 2008. évi faunakutatás eredményei

TELEPÜLÉS	TERÜLETRÉSZ / LOKALITÁS	MEGFIGYELÉS DÁTUMA	PÉLDÁNYSZÁM	GYŰJTÉSI MÓDSZER
Körösnagy-harsány	Szó-rét	2008.08.29.	1	személyes lámpázás

2. Archanara algae (Esper, 1789) [barna nádibagoly]

A 2008. évi faunakutatás eredményei

TELEPÜLÉS	TERÜLETRÉSZ / LOKALITÁS	MEGFIGYELÉS DÁTUMA	PÉLDÁNYSZÁM	GYŰJTÉSI MÓDSZER
Biharugra	Bihari Madárvárta	2008.06.27-28.	1	fénycsapda
Körösnagy-harsány	Szó-rét	2008.07.31.	2	személyes lámpázás
Körösnagy-harsány	Szó-rét	2008.08.01.	4	fénycsapda
Körösnagy-harsány	Szó-rét	2008.08.02.	3	fénycsapda

3. Archanara neurica (Hübner, 1808) [apró nádibagoly]

A 2008. évi faunakutatás eredményei

TELEPÜLÉS	TERÜLETRÉSZ / LOKALITÁS	MEGFIGYELÉS DÁTUMA	PÉLDÁNYSZÁM	GYŰJTÉSI MÓDSZER
Biharugra	Bihari Madárvárta	2008.07.11-12.	2	fénycsapda
Körösnagy-harsány	Szó-rét	2008.07.31.	1	személyes lámpázás
Biharugra	Bihari Madárvárta	2008.07.31.	2	fénycsapda
Körösnagy-harsány	Szó-rét	2008.08.01.	4	fénycsapda
Körösnagy-harsány	Szó-rét	2008.08.02.	1	személyes lámpázás

4. Archanara dissoluta (Treitschke, 1825) [kis nádibagoly]

A 2008. évi faunakutatás eredményei

TELEPÜLÉS	TERÜLETRÉSZ / LOKALITÁS	MEGFIGYELÉS DÁTUMA	PÉLDÁNYSZÁM	GYÚJTÉSI MÓDSZER
Biharugra	Bihari Madárvárta	2008.07.11-12.	3	fénycsapda
Körösnagy-harsány	Szó-rét	2008.07.31.	1	személyes lámpázás
Biharugra	Bihari Madárvárta	2008.07.31.	1	fénycsapda
Körösnagy-harsány	Szó-rét	2008.08.01.	1	fénycsapda

5. Lacanobia splendens (Hübner, 1808) [mocsári barnabagoly]

A 2008. évi faunakutatás eredményei

TELEPÜLÉS	TERÜLETRÉSZ / LOKALITÁS	MEGFIGYELÉS DÁTUMA	PÉLDÁNYSZÁM	GYÚJTÉSI MÓDSZER
Biharugra	Ugrai-rét	2008.06.27.	1	fénycsapda
Biharugra	Bihari Madárvárta	2008.07.17.	1	fénycsapda

6. Naenia typica (Linnaeus, 1758) [hálózatos sóskabagoly]

A 2008. évi faunakutatás eredményei

TELEPÜLÉS	TERÜLETRÉSZ / LOKALITÁS	MEGFIGYELÉS DÁTUMA	PÉLDÁNYSZÁM	GYÚJTÉSI MÓDSZER
Biharugra	Ugrai-rét	2008.06.27.	1	fénycsapda

7. Apamea oblonga (Haworth, 1809) [fekete dudvabagoly]

A 2008. évi faunakutatás eredményei

TELEPÜLÉS	TERÜLETRÉSZ / LOKALITÁS	MEGFIGYELÉS DÁTUMA	PÉLDÁNYSZÁM	GYÚJTÉSI MÓDSZER
Biharugra	Bihari Madárvárta	2008.08.02.	1	fénycsapda

8. Chilodes maritima (Tauscher, 1806) [keskeny nádibagoly]

A 2008. évi faunakutatás eredményei

TELEPÜLÉS	TERÜLETRÉSZ / LOKALITÁS	MEGFIGYELÉS DÁTUMA	PÉLDÁNYSZÁM	GYŰJTÉSI MÓDSZER
Biharugra	Bihari Madárvárta	2008.06.27.	9	fénycsapda
Biharugra	Bihari Madárvárta	2008.07.11-12.	18	fénycsapda
Biharugra	Bihari Madárvárta	2008.07.31.	11	fénycsapda
Biharugra	Bihari Madárvárta	2008.08.01.	24	fénycsapda
Körösnyagharsány	Sző-rét	2008.08.01.	8	fénycsapda
Körösnyagharsány	Sző-rét	2008.08.02.	7	személyes lámpázás
Körösnyagharsány	Sző-rét	2008.08.02.	10	fénycsapda
Körösnyagharsány	Sző-rét	2008.08.29.	12	személyes lámpázás
Körösnyagharsány	Sző-rét	2008.08.29.	16	fénycsapda
Biharugra	Bihari Madárvárta	2008.08.29.	tömeges	fénycsapda/ személyes lámpázás
Körösnyagharsány	Sző-rét	2008.08.30.	7	személyes lámpázás

9. Arctornis l-nigrum (Müller, 1764) [l-betűs szövő]

A 2008. évi faunakutatás eredményei

TELEPÜLÉS	TERÜLETRÉSZ / LOKALITÁS	MEGFIGYELÉS DÁTUMA	PÉLDÁNYSZÁM	GYŰJTÉSI MÓDSZER
Körösnyagharsány	Sző-rét	2008.06.27.	1	fénycsapda
Körösnyagharsány	Sző-rét	2008.07.31.	1	személyes lámpázás

10. Lemonia dumi (Linnaeus, 1761) [sávos pohók]

A 2008. évi faunakutatás eredményei

TELEPÜLÉS	TERÜLETRÉSZ / LOKALITÁS	MEGFIGYELÉS DÁTUMA	PÉLDÁNYSZÁM	GYŰJTÉSI MÓDSZER
Biharugra	Bihari Madárvárta	2008.10.03.	1	fénycsapda

11. Laelia coenosa (Hübner, 1808) [nádi szövő]

A 2008. évi faunakutatás eredményei

TELEPÜLÉS	TERÜLETRÉSZ / LOKALITÁS	MEGFIGYELÉS DÁTUMA	PÉLDÁNYSZÁM	GYŰJTÉSI MÓDSZER
Biharugra	Bihari Madárvárta	2008.06.12-14.	6	fénycsapda
Biharugra	Bihari Madárvárta	2008.06.27-28.	11	fénycsapda
Biharugra	Bihari Madárvárta	2008.07.11-12.	16	fénycsapda
Körösnagy-harsány	Sző-rét	2008.07.31.	4	személyes lámpázás
Körösnagy-harsány	Sző-rét	2008.08.01.	7	fénycsapda
Biharugra	Bihari Madárvárta	2008.08.01.	tömeges	fénycsapda/ személyes lámpázás
Körösnagy-harsány	Sző-rét	2008.08.02.	13	személyes lámpázás
Körösnagy-harsány	Sző-rét	2008.08.02.	2	fénycsapda
Biharugra	Bihari Madárvárta	2008.08.02.	tömeges	fénycsapda/ személyes lámpázás
Biharugra	Bihari Madárvárta	2008.08.29-31.	tömeges	fénycsapda/ személyes lámpázás

12. Sedina buettneri (E. Hering, 1858) [lápi lánzsásbagoly]

A 2008. évi faunakutatás eredményei

TELEPÜLÉS	TERÜLETRÉSZ / LOKALITÁS	MEGFIGYELÉS DÁTUMA	PÉLDÁNYSZÁM	GYŰJTÉSI MÓDSZER
Körösnagy-harsány	Sző-rét	2008.10.03.	1	fénycsapda

13. Cupido alcetas (Hoffmannsegg, 1804) [palakék ékesboglárka]

A 2008. évi faunakutatás eredményei

TELEPÜLÉS	TERÜLETRÉSZ /LOKALITÁS	MEGFIGYELÉS DÁTUMA	PÉLDÁNYSZÁM	GYŰJTÉSI MÓDSZER
Körösnyag- harsány	Szó-rét	2008.05.12.	6	lepkehálózás
Biharugra	Ugrai-rét	2008.05.12.	3	lepkehálózás

Köszönetnyilvánítás

Köszönetet mondok Bánfi Péternek, Danyik Tibornak, valamint Bota Viktóriának készséges szakmai együttműködésükért, Szabóky Csabának a fénycsapda-anyag feldolgozásában történő közreműködéséért, Bálint Zsoltnak és Korompai Tamásnak a szakmai egyeztetésekért, valamint Tóth Zsuzsannának a fénycsapda kezeléséhez nyújtott segítségéért.

Irodalomjegyzék

- ABAFI-AIGNER, L. (1907): Magyarország lepkéi [K.M.Term.Tud. Társulat, Budapest 131 pp. + 51 tábla]
- BÁLINT, Zs. (1996): A Kárpát-medence nappali lepkéi I. rész [Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (183 pp., Budapest)]
- BARTHA, D. (szerk.) (1995): Növénytársulástani- és ökológiai tanulmányok (pp. 228.)
- BORHIDI, A. (2003): Magyarország növénytársulásai [Akadémiai Kiadó, Budapest 610 pp.]
- DIETZEL, GY. (1997): A Bakony nappali lepkéi [A Bakony természettudományi kutatásának eredményei 21. – Bakonyi Természettudományi Múzeum, Zirc 208. pp.]
- FAJCIK, J. (1998): Die Schmetterlinge Mitteleuropas – II. Band: Noctuidae. Bratislava (pp. 170)
- FEKETE G., MOLNÁR ZS., HORVÁTH F. (1997) – Nemzeti Biodiverzitás- monitorozó Rendszer II. - A magyarországi élőhelyek leírása, határozója, és a Nemzeti Élőhely-osztályozási Rendszer (pp. 299.)
- GOZMÁNY, L. (1965): Microlepidoptera I. – Molylepkék I. [In: Magyarország Állatvilága, XVI. 2, 214 pp.]
- KELEMEN, J. (szerk. 1997): Irányelvek a füves területek természetvédelmi szempontú kezeléséhez [A KTM Természetvédelmi Hivatalának tanulmánykötetei: 4; Természet-BÚVÁR,387pp.]
- KERTÉSZ, É. (1996): Adatok a Biharugrai Tájvédelmi Körzet flórájához (1986 – 1995)
- KERTÉSZ, É. (2000): Adatok a Dél-Tiszántúl flórájának ismeretéhez (pp. 14.)

- KERTÉSZ, É. (2003): A Biharugrai Tájvédelmi Körzet tájtörténeti, florisztikai és cönológiai jellemzése
- KOVÁCS, S. T. (1982): Adatok Csongrád megye lepkefaunájának ismeretéhez [I. Folia Entomologica Hungarica (Series Nova) 43: 238-245. (Csongrád megye) Móra Ferenc Múzeum Évkönyve 1: 453: 466.]
- KOVÁCS, S. T. (1989): Jellegzetes alföldi ökoszisztémák nagylepke-együtteseii II. /Lepidoptera/ Békés megye (21 pp., Szeged)
- KOVÁCS, S. T. (1993): A Körös-Maros Nemzeti Park nagylepke-együtteseii, különös tekintettel a térség bagolylepke állományára * Adatok a nemzeti park állapotának vizsgálati anyagából (27 pp., Szeged)
- KOVÁCS, S. T. (1993.): Rövid értékelés a Kiskunsági-, és a Körös-Maros Nemzeti Park területén 1992-93-ban tett lepkészeti vizsgálatok eredményéről (10 pp., Szeged)
- KOVÁCS, S. T. (1994): Szövőlepkék, szenderek és araszolólepkék a Körös-Maros hazai régiójának tájvédelmi körzeteiben (22 pp., Szeged)
- KOVÁCS, S. T. (1994): A Körös-Marosi régió Tájvédelmi Körzetinek és Békés megyének nagylepke fajlistája 1981-1994. (Kézirat)
- KOVÁCS, S. T. (1995): A „Dél-Tiszántúl nagylepke faunájának vizsgálata” kutatási program eredményei (Kézirat)
- KOVÁCS, S. T. (1996): Lepkészetii vizsgálatok a Körös-Maros Nemzeti Park Tájvédelmi Körzeteiben (51 pp., Szeged)
- KOVÁCS, S. T. (1997): a Körös-Maros Nemzeti Park és körzetének vörös könyves, vagy védelemre érdemes lepkéfaunájának rövid ismertetése (Kézirat)
- KOVÁCS, L. (1953): A magyarországi nagylepkék és elterjedésük [Folia Entomologica Hungarica 6: 76-162.]
- KOVÁCSNÉ, L. E.- TÖRÖK, K. (1997): Nemzeti Biodiverzítás-monitorozó Rendszer III. – Növénytársulások, társuláskomplexek és élőhelymozaikok (pp. 148.)
- KUN, A. – MOLNÁR ZS. (1997): Nemzeti Biodiverzítás-monitorozó Rendszer IX. – Élőhely-térképezés (pp. 174.)
- LESKÓ, K., SZABÓKY, CS. (1997): Az Alföld nagylepke-faunája az erdészeti fénycsapdák adatai alapján (1962-1996) [Erdészeti Kutatások 86-87: 171-200.]
- MOLNÁR, ZS. – KUN A. (szerk.) (2000): Alföldi erdőössztyepp maradványok Magyarországon (pp. 60.)
- MOLNÁR, ZS. (2007): Történetii tájökölógiai kutatások az Alföldön - Ph.D. értekezés (Kézirat - pp. 223.)
- MÜNKER, B. (1998): Közép-Európa vadvirágai [Magyar Könyvklub, 288. pp.]
- NOWACKI, J. (1998): The Noctuids of Central Europe [Coronet Books, Bratislava, 51 pp.]

- RAKONCZAI, J. [szerk.] (2000): Csongrád megye környezetvédelmi stratégiája és operatív programja (Szegedi Tudományegyetem Természettudományi Kar Természeti Földrajzi Tanszék, pp. 53)
- RAKONCZAI, J. (szerk.) (2000): Békés megye kistérségi komplex környezetvédelmi programja
- RONKAY, L. (1997): Nemzeti Biodiverzitás-Monitorozó Rendszer VII. Lepkék (Magyar Természettudományi Múzeum, Budapest pp. 71)
- RONKAY, L., RONKAY G.: Noctuidae II. – Bagolylepkék II. [Magyarország Állatvilága XVI. – Fauna Hungariae XVI., (kézirat)]
- RONKAY, L., RONKAY G. (2006): A magyarországi csuklyás-, szegfű- és földibaglyok atlasza (Noctuidae: Cucullinea, Hadeninae, Noctuinae) [Natura Somogyiensis 8. pp. 416, szerk. Ábrahám L.]
- RONKAY, L., VOJNITS, A., GYULAI, P., GYULAI, I. (1983): Macrolepidoptera from the Hortobágy National Park. In: Mahunka, S. (ed.): The Fauna of the Hortobágy National Park.
- SZ.I.E.K.K. (szerk.) (2000): A kertészeti növénytan növényismereti kompendiuma (pp. 76.)
- TAKÁCS, A. (et al.) (2004): A felszín alatti víztől függő vizes élőhelyek és szárazföldi ökoszisztémák kijelölése – zárójelentés (pp. 117.)
- TÓTH, T. (2003): Újabb adatok a Dél-Tiszántúl flórájának ismeretéhez (In: A Pusztta 2003- 1\20. pp. 135-170).
- VARGA, Z. (1989): Lepkék rendje (Lepidoptera) In: RAKONCZAY, Z. (szerk.): Vörös Könyv: A Magyarországon kipusztult és veszélyeztetett növény-, állatfajok (Akadémia Kiadó, Budapest, pp. 360)
- VARGA, Z. (1957): Debrecen és környéke nagylepke-faunája [Folia Entomologica Hungarica (Series Nova) 10: 235-258.]
- VOJNITS, A., RONKAY, L., UHERKOVICH, Á., PEREOVITS, L. (1991): Medvelepkék, Szenderek, és Szövőlepkék – Arctiidae, Sphinges et Bombyces [Magyarország Állatvilága – Fauna Hungariae XIV. pp. 243, Budapest]
- VOJNITS, A.–ÁCS, E. – BÁLINT, ZS. - GYULAI, P. - RONKAY, L. - SZABÓKY, CS. (1993): The Lepidoptera Fauna of the Bükk National Park Volume I. [Magyar Természettudományi Múzeum, Budapest, pp. 188]

Author's address:

Dr. Sum Szabolcs
Budapest VI., 1063
Szív u. 49.